

Vauhdittajista vakinaiseksi toiminnaksi

Ulkoisen arviointi Etelä-Savon nuorten ESR-hankeista

SARI PITKÄNEN | HENNA HARJU | TIMO SPANGAR

Sisältö

Tiivistelmä	2
1 Johdanto	4
1.1 Nuorten ESR -hankkeet Etelä-Savossa	4
1.2 Ulkoisen arvioinnin kohdentuminen, menetelmät ja aineistot	6
2 Arvioinnin tulokset	9
2.1 Projektien lyhytaikaiset vaikutukset	9
2.1.2 Alueellinen yhteistyö	11
2.1.3 Tavoitteiden saavuttaminen	15
2.2 Projektien pitkäaikaiset vaikutukset	23
2.3 Kehittämistoiveet uudelle ohjelmakaudelle	25
3 Johtopäätökset ja toimintasuositukset	28
3.1 Johtopäätökset	28
3.2 Toimintasuositukset	31
4 Itsearviointi	36
Liitteet	37
Liite 1. Nuorten ESR-hankkeiden tavoitteet, toteutus ja tulokset.	37

Tiivistelmä

Kuntoutussäätiön arviointi- ja koulutusyksikkö on toteuttanut Etelä-Savon ELY-keskuksen toimeksianosta yhteistyössä Spangar Negotiationsin kanssa Etelä-Savon nuorten ESR-hankkeiden ulkoisen arvioinnin. Ulkoisen arvioinnin vastuuhenkilönä toimi Sari Pitkänen, jonka lisäksi arviointiin osallistuivat Henna Harju ja Timo Spangar. Hankkeiden tuloksia koostava ulkoinen arviointi toteutettiin keväällä 2014 rakennerahasto-ohjelmakauden 2007–2013 loppuvaiheessa. Arvioinnin kohteena oli 22 Etelä-Savossa rahoitettua nuorten ESR-hanketta, joita oli toteutettu toimintalinjoilla 1-4. Arvioinnin tehtävänä oli selvittää hankkeiden lyhytaikaisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia, alueellisen yhteistyön kehittymistä sekä esittää kehittämiskohteita uutta rakennerahasto-ohjelmakautta (2014–2020) varten. Arviointiaineistona käytettiin kirjallista ja tilastollista aineistoa kuten hankkeiden väli-, loppu-, seuranta- ja arviointiraportteja, projektipäälliköille ja projektien osatoteuttajille sekä hankkeiden taustaorganisaatioiden ja ohjausryhmän jäsenille suunnattua kyselyä, hanketoiminnan kannalta keskeisten asiantuntijoiden haastatteluita ja täydentäviä projektihaastatteluista sekä tulevaisuustyöpajaa.

Etelä-Savon nuorten hankkeiden kohderyhmä ja tavoitteet on määritelty selkeästi ja tarkoituksenmukaisesti. Hankkeissa käytetyt keinot ovat olleet tarkoitukseensa soveltuvia eikä hankkeissa ole useinkaan jouduttu tekemään suuria muutoksia toteutuksessa. Hankkeiden toimeenpanoon ovat vaikuttaneet etenkin ulkoiset tekijät. Vain yksittäistapauksissa hankkeen tavoitteisiin ja toimeenpanoon liittyvät haasteet ovat vaikuttaneet merkittävästi hankkeen tuloksiin. Hankkeet ovat tehneet keskinäisesti runsaasti yhteistyötä alueella. Myönteistä on merkittävien hanketoteuttajien eli alueen oppilaitosten tekemä tiivis yhteistyö työnantajien ja työllistymistä tukevien tahojen kanssa. Myönteistä on myös järjestöjen, valtion ja kuntien välisen yhteistyön toteuttaminen alueella. Yhteistyössä on ollut kuitenkin jossain määrin haasteita eri toimijoiden roolien ja tehtävien määrittämisessä. Myös ohjausryhmien toimintaan toivotaan jämäköittämistä.

Etelä-Savon nuorten hankkeet ovat saavuttaneet tavoitteitaan hyvin. Vaikka joissakin hankkeissa on jääty suunnitelluista asiakasmääriin liittyvistä tavoitteista, hankkeet ovat saavuttaneet niiden tavoitteiksi asetetut keskeiset tavoitteet yksittäisiä tapauksia lukuun ottamatta. Hankkeiden vaikutuksesta nuorten osallisuus on lisääntynyt, hyvinvointi ja elämänhallinta parantunut sekä koulutukseen ja työhön sijoittuminen yleistynyt. Tämän lisäksi hankkeissa on saatu aikaan uusia palveluita ja palvelurakenteita. Näitä palveluita ja palvelurakenteita voidaan hyödyntää myös hankkeiden päättymisen jälkeen. Nuorisotakuun toteuttamisen kannalta alueella on kehitetty toimintamalleja, joilla voidaan tukea nuorten siirtymiä matalan kynnyksen toiminnasta yrittäjyyteen asti. Kuitenkin hankkeiden tuloksista viestimisessä ja uusien palveluiden hyödyntämisessä on vielä parantamisen varaa. Kehitettyjä palveluita ei ole toistaiseksi otettu siinä määrin osaksi perustoimintaa kuin niitä voitaisiin ottaa. Tulosten vakiinnuttamiseen vaikuttaa etenkin hankkeiden taustaorganisaatioiden toiminta ja sitoutuminen hyväksi havaittujen toimintamallien juurruttamiseksi. Etelä-Savon nuorten hankkeissa on saatu aikaan vaikutuksia etenkin työtavoissa ja käytännöissä. Hankkeissa on pystytty kehittämään juurrutettavissa olevia menetelmiä, palveluita ja palvelurakenteita. Nuorten koulutukseen ja työhön sijoittumisesta kertovat tulokset osoittavat, että nuorten ESR-projekteilla on voitu ainakin osaltaan hillitä nuorisotyöttömyyden vielä suurempaa kasvua. Hankkeissa kehitetyillä koulutusta ja työllistymistä tukevilla uusilla palveluilla voidaan arvioida olevan vaikutusta siihen, että alueella on ollut mahdollisuuksia ohjata nuoret palveluihin heikosta yleisestä työmarkkinatilanteesta huolimatta.

Tulevalle ohjelmakaudelle nuorten hankkeiden kehittämistyön sisältöihin ei ole suuria muutostoiveita. Alueella koetaan olevan edelleen tarvetta panostaa mm. nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen mm. liikunnan ja kulttuurin avulla, nuorten osallisuuden lisäämiseen, maahanmuuttajien saamiseen alueelle ja heidän kotoutumisensa tehostamiseen, työpajatoiminnan edelleen kehittämiseen opinnollistamisen avulla, työ- koulutoiminnan kehittämiseen sekä erityisesti toisen asteen koulupudokkuuden estämiseen. Aineistoista nousi esiin tarve kehittää myös mm. verkostomaista oppilaitosta ja erityispedagogiikkaa eli opiskelijalähtöistä vaihtoehtopedagogiikkaa, verkko-ohjausta ja alueellisesti tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia, kuten matalalla osallistumiskynnyksellä erilaisia osallistujia kokoava toimintaa. Aluekehittämisen näkökulmasta

toiveena on käynnistyvällä ohjelmakaudella kuntien osallistamisen ja hallinnonrajat ylittävän toiminnan lisääminen. Alueella on kiinnostusta saada aikaan yhteinen tavoitteellinen sateenvarjohanke, kehittämiskonsepti, jossa on mukana eri toimijoita.

Ulkoisen arvioinnin perusteella käynnistyvälle ohjelmakaudelle olisi hyödyllistä rakentaa nuorten hankkeille tavoitteellinen yhteinen sateenvarjohanke. Sateenvarjohankkeen suunnittelussa on huomioitava, että maakuntastrategian ja nuorisotakuun ympärille rakentuva tuki- ja koordinoitihanke edellyttää resursointia, tavoitteiden asettamista ja tulosten seuranta. Tämän vuoksi tarvitaan keskeisten aluekehittäjien eli ELY-keskuksen ja maakuntaliiton panostusta toiminnan koordinoimiseen, alueellisen yhteistyön kehittämiseen ja arvioinnin varmistamiseksi. Yksittäisten hankkeiden tasolla käynnistyvällä ohjelmakaudella tulee panostaa enemmän hankkeiden toteuttajaorganisaatioiden sitoutumisen varmistamiseen sekä yhteistyön tiivistämiseen siten, että yhteistyön sijasta toiminta olisi entistä enemmän yhteiskehittämiseen perustuvaa. Yhteiskehittämisen myötä toiminta on vaikuttavampaa ja juurtumisen edellytykset ovat paremmat.

1 Johdanto

1.1 Nuorten ESR -hankkeet Etelä-Savossa

Keväällä 2014 Etelä-Savon alueen työttömyys on kasvanut vuoteen 2013 verrattuna, mutta saatu laskemaan alkuvuonna 2014 aktivointipalveluiden avulla. Maakunnassa oli maaliskuun lopussa 2014 lopussa työttömänä noin 9 000 henkilöä. Nuoret ovat työmarkkinoilla ns. puskurityövoimaa, joiden työttömyys kasvaa nopeasti taantumissa. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä nousi Etelä-Savossa vuoden takaiseen verrattuna 9,5 prosenttiyksikkö. Etelä-Savossa oli maaliskuun 2014 lopussa työttömänä 1 122 alle 25-vuotiasta nuorta. Alle 30-vuotiaita vastavalmistuneita ammatillisen koulutuksen suorittaneita oli työttömänä yhteensä 362.

Eteläsavolaisista 20–29-vuotiaista nuorista oli pelkän peruskoulun varassa noin 2 500. Kokonaan työn ja koulutuksen ulkopuolella arvioidaan olevan noin 1 000 nuorta. Myönteistä alueella on se, että Etelä-Savossa on Suomen ELY-keskusalueista kuudenneksi korkein nuorten aktivointiaste (41,3 %). Työnvälitystilaston mukaan alle 25-vuotiaiden työttömyysaste oli maaliskuussa 18 %, kun se ilman aktivointipalveluja olisi ollut 31 % työvoimasta. Aktivointitoimet alensivat nuorten miesten työttömyysastetta 38 %:sta 24 %:iin ja nuorten naisten työttömyysastetta 23 %:sta 12 %:iin työvoimasta.¹

Etelä-Savon ELY-keskuksen alueella yksi viranomaistoiminnan painopistealue on ollut nuorisotakuu. Alueella laaditaan elinikäisen oppimisen ja ohjauksen yhteistyöryhmän sekä elinikäisen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden ryhmän yhteistyönä maakunnallista strategiaa sekä nuorisotakuun, oppimisen ja ohjauksen järjestelyjä, joita työsetetään yhdessä yrittäjyyskasvatuksen strategian kanssa. Nuorten työllistäminen ja syrjäytymisen ehkäisy on huomioitu Etelä-Savossa myös ESR-projekteissa.

Euroopan unionin alue- ja rakennepoliittikan tavoitteena on tasapainottaa jäsenvaltioiden alueellisia eroja ja lieventää niiden rakenneongelmia. Euroopan sosiaalirahasto-ohjelman (ESR) rahoitusta käytetään työllisyyden ja kilpailukykyyn edistämiseksi. ESR-ohjelmassa tuetaan työllisyyttä ja osaamista edistäviä projekteja, joiden rahoituksella tuetaan heikoimmassa asemassa olevia ryhmiä ja edistetään tasa-arvoisuutta. Lisäksi ESR-ohjelmassa tuetaan työelämän ja yritystoiminnan kehittämistä lisäämällä työntekijöiden ja yrittäjien osaamista ja ammattitaitoa. Ohjelma koostuu viidestä toimintalinjasta, jotka ovat: 1) Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittäminen sekä yrittäjyyden lisääminen, 2) Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäisy, 3) Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis-, innovaatio- ja palvelujärjestelmien kehittäminen, 4) Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa sekä 5) Ohjelman hallinnointiin, arviointiin ja viestintään tarkoitettu teknisen tuen toimintalinja.

Käynnissä olevalla rakennerahasto-ohjelmakaudella 2007–2013 Etelä-Savossa on rahoitettu 1-4 toimintalinjoilla 22 nuoriin kohdistuvaa ESR-projektia.

Taulukko 1. Arvioinnin kohteena olevat nuorten ESR-hankkeet.

¹ Etelä-Savon työllisyyskatsaus maaliskuu 2014. Näkymiä, Huhtikuu 2014. Etelä-Savon ELY-keskus; <http://www.ely-keskus.fi/documents/10191/2301790/Etel%C3%A4-Savon+ty%C3%B6llisyyskatsaus%2C%20maaliskuu+2014/567b3b63-22b7-431a-abf7-5e7051f47993> ; <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/etela-savo-nuorisotakuun-seuranta#.U2ZikVcu9DU>

Proj.koodi	Projektin nimi	Toteuttaja
TL 1 Työorganisaatioiden, työssä olevan työvoiman ja yritysten kehittämisen sekä yrittäjyyden lisääminen		
Proj.koodi	Projektin nimi	Toteuttaja
S10690	FIRMA- Yrittäjyyteen valmentaminen toisella asteella	Etelä-Savon Koulutus Oy / Etelä-Savon ammattiopisto
S12020	FIRMAXI - yrittäjyyttä vahvemmaksi	Etelä-Savon Koulutus Oy / Etelä-Savon ammattiopisto
S11045	YES-Keskus - tukemaan Etelä-Savon oppilaitosten yrittäjyyskasvatusta	Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu, Pienyrityskeskus
S11763	Nuorten yrittäjyystalo / Yrittäjyysvalmennus	Savonlinnan seudun nuorisotoiminnan Tuki ry.
TL 2 Työllistymisen ja työmarkkinoilla pysymisen edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen		
S10079	Etelä Savon urheiluakatemia	Tanhuvaaran Urheiluopisto
S11489	Iskussa Inttiin	Etelä-Savon Liikunta ry
S10087	VENTTIILI - Etelä-Savon toisen asteen opiskelijoiden ammatinurien kehittämishanke	Etelä-Savon Koulutus Oy
S10308	Verkko	Etelä-Savon ELY-keskus
S10562	Miehet ja syrjäytyminen	Viola ry
S10608	Pajalta tutkintoon - uusien työpajamallien kehittäminen	Mikkelin ammattikorkeakoulu
S11378	Nuorten teko-paja	Pieksämäen Seudun Liikunta ry.
S11381	Nuorten ammattilaisten valmennushanke NASEVA	Etelä-Savon Koulutus Oy / Etelä-Savon ammattiopisto
S11512	NÄYTÖN PAIKKA - Pajat ammattitutkinnon näyttöpaikoiksi	Savonlinnan Toimintakeskus ry
S11524	Vartti - Mikkelin työpajojen uudistamishanke	Mikkelin kaupunki
S11534	URAOHJAUS - joustavasti toiselta asteelta ammattikorkeakouluun	Mikkelin ammattikorkeakoulu
S11739	Nuorten ohjauspalvelujen kehittämishanke Olkkari	Mikkelin kaupunki
S11959	KYTKIN	Mäntyharjun kunta
TL 3 Työmarkkinoiden toimintaa edistävien osaamis-, innovaatio- ja palvelujärjestelmien kehittäminen		
S10094	Juvenia - Nuorisoalan osaamiskeskittymä	Mikkelin ammattikorkeakoulu
S11504	(T-hanke) TENHO - Työllisyyden, ennakkoinnin, nuorten työllisyyden, hankinnan ja osaamisen kehittämisen hanke	Etelä-Savon ELY-keskus
S11622	Avoin ammattiopisto Etelä-Savossa	Etelä-Savon Koulutus Oy / Etelä-Savon ammattiopisto
TL 4 Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa		
S11487	Mediavaikuttamisen parhaat eurooppalaiset käytännöt	Mikkelin ammattikorkeakoulu
S11533	Ulkomaalaiset opiskelijat Etelä-Savon voimavaraksi	Mikkelin ammattikorkeakoulu

Rakennerahastotietopalvelun² (RR-tietopalvelu) mukaan Etelä-Savon nuorten hankkeille on myönnetty EU- ja valtion rahoitusta noin 12,7 M€. Rahoituksesta oli toteutunut 22.4.2014 mennessä noin 10,3 M€.

² <https://www.eura2007.fi/rrtiepa/projekttilista.php?rahasto=ESR>

Taulukko 2: Nuorten hankkeille myönnetty ja toteutunut rahoitus.

Myönnetty EU- ja valtion rahoitus	Toteutunut EU- ja valtion rahoitus	Suunniteltu julkinen rahoitus yhteensä	Toteutunut julkinen rahoitus yhteensä
12 733 613	10 306 286	14 738 686	11 833 389

1.2 Ulkoisen arvioinnin kohdentuminen, menetelmät ja aineistot

Etelä-Savon ELY-keskuksen toimeksiannosta on laadittu nuorten ESR-hankkeiden ulkoinen arviointi. Nuorten hankkeiden ulkoisen arvioinnin on toteuttanut Kuntoutussäätiön arviointi- ja koulutusyksikkö yhteistyössä Tmi Spangar Negotiationsin kanssa. Arvioinnin vastuullisena arvioitsijana on toiminut projektipäällikkö Sari Pitkänen. Arviointitiimiin ovat kuuluneet lisäksi Kuntoutussäätiöstä arviointipäällikkö Henna Harju, joka on Pitkäsen kanssa vastannut arviointiaineiston hankinnasta ja tulosten raportoinnista sekä konsultti Timo Spangar Tmi Spangar Negotiationsista, jonka erityisenä vastuualueena on ollut arviointityöpajan järjestäminen. Ulkoinen arviointi on toteutettu maaliskuu-toukokuu 2014 välisenä aikana.

Etelä-Savon ELY-keskuksen rahoittamien ESR-projektien vaikuttavuusarviointi kohdentuu kaikkiin 22:een nuorille suunnattuun ESR-projektiin ohjelmakaudella 2007–2013. Projektit ovat luonteeltaan työttömien tai työssä olevien henkilöiden osaamisen kehittämiseen liittyviä koulutus- ja kehittämisprojekteja. Ulkoisen arvioinnin toteuttamisaikana arvioinnin kohteena olevista nuorten hankkeista 11 on päättynyt ja 11 on edelleen toiminnassa.

Arvioinnin sisällöt ja tavoitteet ovat seuraavat:

- Hankkeiden toteutumisen vastaavuus suhteessa asetettuihin tavoitteisiin
- Toimenpiteiden vaikuttavuus suhteessa asiakkaiden tarpeisiin
- Hankkeiden toimeenpanon ja hallinnoinnin tuloksellisuus ja laatu
- Arviointi ja tiedon tuottaminen tulevaa ESR-ohjelmakautta 2014–2020 varten

Arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietoa siitä, miten Etelä-Savon ELY-keskus ja alueella toteutettavat hankkeet voivat valmistautua tulevan ohjelmakauden 2014–2020 haasteisiin. Arvioinnilla edistetään Etelä-Savon ELY-keskuksen ja hankkeiden toiminnan muuttumista entistä asiakaslähtöisemmäksi ja alueen tarpeita vastaavaksi. Arvioinnissa selvitetään, mikä on seuraava askel, joka olisi uuden ohjelmakauden aikana otettava, jotta nuorten palvelut toimisivat integroidummin ja vaikuttavammin. Arvioinnin tavoitteena on tuottaa yhteistä ymmärrystä siitä, miten Etelä-Savon alueella kyetään mobilisoimaan nuorten palveluiden tuottajat ja nuoret mukaan kehittämistyöhön. Lisäksi arvioinnin tavoitteena on tunnistaa sisällöllisesti, mitä muutoksia on tapahtumassa työelämän kehityksessä ja nuorten osallisuuden eri muodoissa. Arvioinnissa tuotetaan tietoa siitä, tarvitaanko jatkossa hanketoiminnassa uusia avauksia näihin teemoihin vastaamisessa.

Arviointikysymykset ovat olleet:

A. Projektien lyhytaikaiset vaikutukset

- Ovatko projektit saavuttaneet niille asetetut tavoitteet?
- Ovatko projekteissa toteutetut toimenpiteet edistäneet tavoitteiden saavuttamista?
- Ovatko toimenpiteet olleet konkreettisia?
- Ovatko projekteissa toteutetut toimintamallit olleet innovatiivisia?

B. Projektien pitkäaikaiset vaikutukset

- Ovatko hankkeen tulokset ja niissä kehitetyt toimenpiteet jääneet elämään hankkeen jälkeen? Jos eivät, mikä on ollut syynä niiden päättymiseen?
- Mitkä ovat olleet hankkeen vaikutukset hankkeen jälkeen a) kohderyhmään, b) organisaatioon, kuten sen strategiatasoon, c) käytäntöihin ja työtapoihin?
- Mikäli hankkeet jatkuvat kevään 2014 jälkeen, mitkä ennakoidaan olevan ne tulokset ja hyvät käytännöt, jotka jäävät toimintaan hankkeen päätyttyä

C. Alueellinen yhteistyö

- Miten alueellinen yhteistyö ja verkostoituminen ovat toteutuneet hankkeissa? Miten sitoutuneita hankkeiden taustaorganisaatiot ja sidosryhmät ovat olleet hankkeeseen?
- Ovatko toimijat ja hankkeet olleet tietoisia toisistaan?
- Onko hankkeilla ollut vaikutusta muihin organisaatioihin ja palvelurakenteisiin?
- Onko hankkeilla ollut alueellista vaikuttavuutta?

D. Uusi ohjelmakausi

- Mitä kehittämiskohteita rahoitetuista hankkeista nousee uudelle ohjelmakaudelle?
- Mitä tulee huomioida jatkossa a) hankkeiden sisällössä, b) toimintatavoissa, c) yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa eri toimijoiden kesken, d) yhteistyössä rahoittajan ja muun aluekehittämistoiminnan kanssa?
- Millaisia kehittämiskohteita nuorten hankkeista nousee nuorisotakuun järjestelyitä varten?

Arvioinnissa ovat olleet aineistoina:

- 1) Kirjallinen ja tilastollinen aineisto. Aineistona on käytetty hankekohtaisia materiaaleja (väli- ja loppuraportteja, seurantatietoja ja arviointiraportteja³) sekä EURA2007-järjestelmään koottuja seurantatietoja.

³ Mm. Gustafsson-Pesonen Anne, Heimonen Tomi, Rautio Laura & Kantanen Maisa (2011). Firma-hankkeen Yrittäjyyskehittäjävalmennuksen arviointikysely. Pienyrityskeskus; Keskinen Anita & Jääskeläinen Paul (2013). Arvioinnin väliraportti. Avoin ammattiopisto –hanke.

- 2) Projektipäälliköille ja projektien osatoteuttajille suunnattu sähköinen kysely ja täydentävät haastattelut. Sähköinen kysely lähetettiin 35 henkilölle. Kysely oli mahdollista välittää eteenpäin myös hankkeiden taustaorganisaatioiden edustajille ja ohjausryhmän jäsenille. Kyselyyn saatiin 26 vastausta, jotka edustivat 18/22 hankkeesta. Kyselyyn vastaamattomien hankkeiden edustajille tehtiin täydentäviä puhelinhaastatteluita, jotta tietoa saataisiin kaikkien hankkeiden tilanteesta.
- 3) Hanketoiminnan kannalta keskeisten asiantuntijoiden haastattelut. Haastatteluita tehtiin kuudelle (6) henkilölle, jotka ovat toimineet hankkeiden taustaorganisaatioissa ja ohjausryhmien jäseninä. Haastattelut toteutettiin puhelinhaastatteluin.
- 4) Tulevaisuustyöpaja. Työpaja järjestettiin Mikkelissä 29.4.2014. Suomen Nuoriso-opisto Paukussa. Työpajaan osallistui 34 henkilöä.

Enemmistö (noin 90 %) kyselyyn vastanneista on hankkeen toteuttajia ja loput ovat hankkeiden taustaorganisaatioiden edustajia ja ohjausryhmän jäseniä.

Taulukko 3. Kyselyn vastannut taho.

	%	lkm
Hankkeen toteuttaja (projektipäällikkö tai muu hankkeen henkilöstöön kuuluva)	88	22
Hankkeen taustaorganisaation edustaja (esim. hallinto henkilöstöön kuuluva)	4	1
Hankkeen ohjausryhmän jäsen	8	2

Kyselyyn vastanneista noin 70 % työskentelee Mikkelin seudulla, noin 20 % Savonlinnan ja noin 5 % Pieksämäen seudulla. Muita työskentelyseutuja ovat Kangasniemen ja Mäntyharjun seutu, koko Etelä-Savon alue ja pääkaupunkiseutu.

Taulukko 4. Vastaajan työskentelyseutukunta.

	%	lkm
Mikkeli	67 %	16
Savonlinna	17 %	4
Pieksämäki	4 %	1
Jokin muu	13 %	3

Arviointiraportti on laadittu siten, että aluksi esitellään hankkeiden lyhytaikaisiin vaikutuksiin kuten tavoitteiden ja toimenpiteiden onnistuneisuuteen, alueellisen yhteistyön toimivuuteen sekä tulosten saavuttamiseen liittyviä tuloksia. Seuraavaksi käsitellään hankkeiden pitkäaikaisia tuloksia sekä alueen toimijoiden toiveita tulevaa ohjelmakautta varten. Nämä hankkeen tuloksia koskevat luvut ovat kuvailevia ja kertovat arviointiaineistosta nousseista havainnoista. Seuraavaksi esitellään arvioinnin johtopäätökset ja sen yhteydessä ulkoisen arvioinnin itsearviointihavainnot. Lopuksi esitetään ulkoisen arvioinnin kehittämisehdotukset, joita voidaan hyödyntää tulevilla ohjelmakaudella.

2 Arvioinnin tulokset

2.1 Projektien lyhytaikaiset vaikutukset

Arvioinnin tehtävänä on ollut selvittää projektin lyhytaikaisten vaikutusten tarkastelussa, ovatko projekteissa toteutetut toimenpiteet olleet konkreettisia, innovatiivisia ja tavoitteiden saavuttamista edistäneitä.

2.1.1 Tavoitteiden ja toimenpiteiden onnistuneisuus

Ulkoisessa arvioinnissa toteutetun kyselyn perusteella hankkeissa on niiden itsearvioinnin mukaan parhaiten toteutunut keskimäärin paikallisten tarpeiden huomioiminen sekä tavoitteiden ja toteutuksen joustavuus tilanteissa, joissa tarpeet ja olosuhteet ovat muuttuneet alkuperäisestä hankesuunnittelun vaiheesta. Näihin asioihin on tyytyväisiä yli 95 % kyselyyn vastanneista. Hieman heikommin on toteutunut hankkeiden tavoitteiden selkeys ja realismi sekä hankkeen toteutusvaiheessa kehittämistyön toimeenpano ja johtaminen.

Kuitenkin myös näihin asioihin on tyytyväisiä yli 80 % vastaajista. Myös arviointia varten toteutettujen haastatteluiden mukaan nuorten ESR-hankkeet ovat olleet alueelle tarpeellisia sekä vastanneet kohderyhmän ja sidosryhmien tarpeisiin. Hankkeet ovat myös olleet hyvin toteutettuja.

Kuvio 1. Nuorten hankkeiden tavoitteiden ja toteutuksen onnistuminen.

Liitteeseen 1 on koottu tiivistetysti tietoa hankkeiden kohderyhmistä, toteutuksesta ja tuloksista. Hankeaineiston perusteella monissa hankkeissa kohteena ovat olleet nuorten lisäksi paikalliset viranomaiset, työntekijät ja kolmannen sektorin edustajat. Hankkeiden kohderyhmänä olevat nuoret ovat tavallisimmin koulutuksessa olevia tai sieltä työmarkkinoille siirtyviä. Muutamassa hankkeessa, erityisesti Miehet ja syrjäytymisen -hankkeessa, mutta myös Iskussa Inttiin, Olkkari ja Teko-paja ja Verkko -hankkeessa osa nuorista on ollut syrjäytymisvaarassa mm. terveydellisten ja sosiaalisten ongelmien vuoksi. Etelä-Savon nuorten hankeraporteissa ei tule korostetusti esille, että nuoret olisivat olleet liian haasteellisia kehitteillä oleviin palveluihin. Asiakasnuoret ja palvelut ovat siten soveltuneet toisilleen hyvin. Tässä suhteessa hankkeiden tavoitteet ovat olleet realistia ja asiakkaiden ohjautuminen hyvin toimivaa myös työhönvalmennusta käyttäviin hankkeisiin, joissa on usein haasteita palvelun oikea-aikaisessa tarjoamisessa. Hankeraporttien perusteella valitut keinot ovat olleet tavoitteiden täyttämiseen sopivia. Vain yksittäistapauksessa hankkeen tavoitteita ei pystytty täyttämään suunnitellun mukaisesti sen vuoksi, että valittu keino ei toiminut käytännössä eikä suunniteltua mallinnusta voitu tehdä.

Hankekyselyn sekä väli- ja loppuraporttiaineiston perusteella hankkeiden toteutukseen on vaikuttanut kohderyhmän kuten opettajien ja yrittäjien kiireisyys sekä hanketoteutuksen ja resurssien jakaminen liian monelle taholle. Haasteita hankkeiden toteuttamiselle ovat aiheuttaneet puutteet kohderyhmän määrittämisessä kuten vanhempien ja läheisten huomioimattomuus hankesuunnittelun vaiheessa sekä suunnitellun toiminnan osoittautuminen vaikeasti käytännössä toteutettavaksi. Hankkeiden toteutumista ovat vaikeuttaneet myös tietosuojaan liittyvät ongelmat, eri toimijoiden sitoutumattomuus hankkeeseen ja tietämättömyys asiakasnuorten tilanteesta. Lisäksi yksittäisesti suunniteltujen toimenpiteiden toteuttamista ovat hidastaneet asiakasohjauksen ongelmat ja vaikeudet saada nuoria hankkeeseen, tilaongelmat sekä toimijoiden vaihtuvuus osahankkeissa. Hankkeiden toimeenpanoa ovat monin paikoin vaikeuttaneet oppilaitosten ja TE-hallinnon organisaatiomuutokset sekä yleisesti heikentynyt taloustilanne.

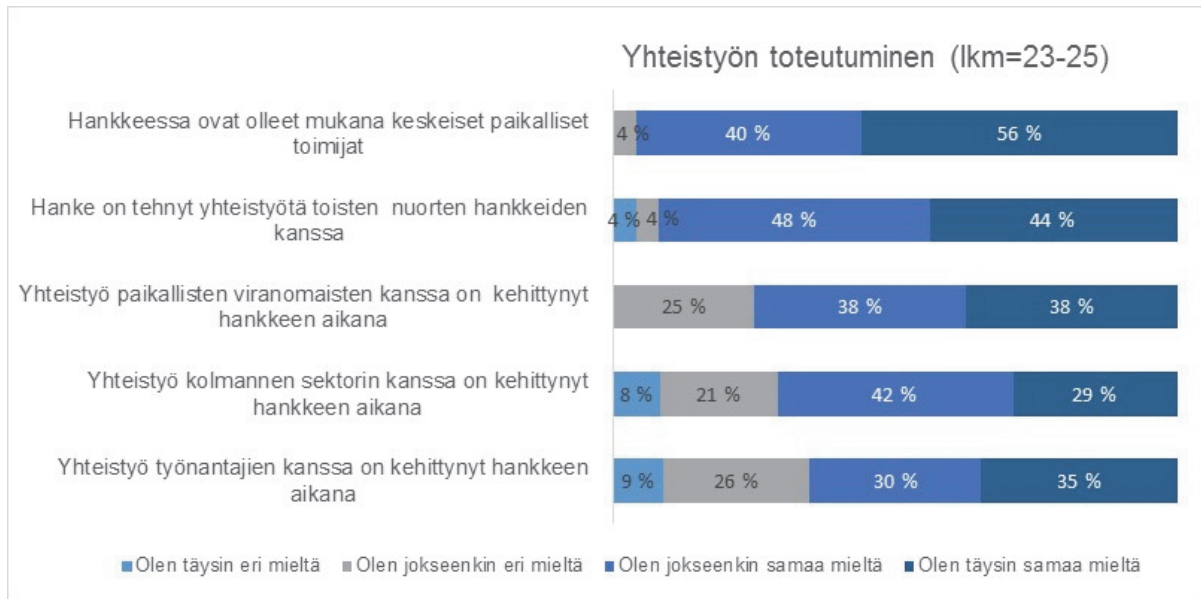
2.1.2 Alueellinen yhteistyö

Ulkoisen arvioinnin yksi keskeinen kysymys liittyy alueellisen yhteistyön ja verkostoitumisen toteutumiseen hankkeissa. Tehtävänä on ollut selvittää, miten sitoutuneita hankkeiden taustaorganisaatiot ja sidosryhmät ovat olleet hankkeeseen. Arvioinnin tavoitteena on ollut tarkastella toimijoiden ja hankkeiden tietoisuutta toisistaan sekä hankkeiden alueellista vaikuttavuutta kuten vaikutusta muihin organisaatioihin ja palvelurakenteisiin.

Kyselyyn vastanneet ovat tyytyväisimpiä hankkeen yhteistyössä siihen, että kehittämistyössä ovat olleet mukana keskeiset paikalliset toimijat. Keskeisten toimijoiden osallistumiseen on erittäin tyytyväinen noin 60 % vastaajista. Keskimääräistä heikomminkin yhteistyö on kehittynyt työnantajien ja kolmannen sektorin kanssa, joiden toteutumiseen on tyytymätön noin kolmasosa vastaajista. Työnantajien kanssa tehtävän yhteistyön toteutumiseen on todennäköisesti vaikuttanut osaltaan hankkeiden toteutumisajan heikko taloudellinen tilanne ja sen heijastuminen työnantajien kehittämistyöhön käytettävissä oleviin resursseihin. Paikallisen kumppanuuden kannalta kysymyksiä herättää kolmannen sektorin kanssa tehdyn yhteistyön toimivuus, mikä on tärkeää sosiaalisen kuntoutuksen palveluiden tarjoamisen ja välityömarkkinoiden kehittymisen kannalta. Arviointiaineistosta ei noussut esille selittäviä tekijöitä, mitkä olisivat vaikeuttaneet kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä.

Kuvio 2. Nuorten hankkeiden yhteistyön toteutuminen.

Kyselyn avokysymysten mukaan paikallista yhteistyötä on vaikeuttanut mm. se, hanke on toiminut itsenäisenä toimijana ilman erityistä tarvetta vahvojen alueellisten kumppanuuksien luomiseen.

Kyselyssä vastaajia pyydettiin kertomaan, minkä ESR-hankkeiden ja minkä muiden kanavien kautta rahoitettujen projektien kanssa hankkeet ovat tehneet yhteistyötä. Seuraavaan taulukkoon on koottu projektien ilmoittamia yhteistyöhankkeita. Nuorten hankkeet on merkitty punaisella ja muut hankkeet mustalla. Kirjausten perusteella erityisen paljon hankeyhteistyötä on tehty Naseva-, Olkkari-, Avoin ammattiopisto- ja Tenho-hankkeiden kanssa. Muista nuorille erityisesti toimintaansa suuntaamattomista ESR-hankkeista mainitaan yleisimmin yhteistyön tekeminen aikuiskoulutuksen tieto-, neuvonta ja ohjauspalveluita kehittäneen Opin ovi -hankkeen kanssa sekä Etelä-Savon maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluita kehittäneen Pointti-hankkeen kanssa. Vastausten mukaan Etelä-Savon nuorten ESR-hankkeet ovat tehneet keskinäistä yhteistyötä yli toimintalinjarajojen. Hankkeet ovat tehneet yhteistyötä myös kansallisella tasolla saman tematiikan parissa toimivien projektien kanssa. Aktiivisesti yhteistyötä toisten alueen nuorten hankkeiden kanssa ovat tehneet mm. Avoin ammattiopisto- ja TENHO-hankkeet. Toimintalinja 1 -hankkeista Firmaxi on tehnyt yhteistyötä etenkin muiden kuin nuorten hankkeiden kanssa. Ulkomaalaiset opiskelijat -hanke on tehnyt yhteistyötä toisten kansallisten toimintalinja 4 hankkeiden kanssa.

Taulukko 5: Hankkeet, joiden kanssa on tehty yhteistyötä.

ESR-rahoitus	Muu rahoitus/ei tietoa
Ammattiosaajasta Yrittäjäksi	Aikalisä
AmmattiUra (2)	Liikkuva ammattiopisto
Avoin ammattiopisto (5)	Miesten asema
Cosmos Network	Pelituki
Etelä-Savon urheiluakatemia	Salli-osallisuushanke
Etelä-Savon Yes-keskus	Tatu - Tartu tutkintoon
Firmaxi	YES-keskus
Hope -	ES Mikkeli
Innostin	Hyvinvointialan vahvistaminen Etelä-Savossa
Juvenia	KIMMOKE
Kanava (3)	KINOS
Kasvu yrittäjyyteen	LaStrada
Kytkin (2)	Ohjauskeskus, monenkeskeistä ohjaus- ja asiakastyön kehittämistä
Lähde	Pelituki
Naseva (6)	TYKE-hankkeet
Nuorten yrittäjystalo Innostin	Uuden tekniikan (UPEA)
Olkkari (6)	Älykäs maaseutu
Pajalta tutkintoon (3)	
Pajatso-	
TENHO (5)	
VALOA-	
Vartti	
Venttiili (2)	
Verkko (3)	
Yrittämällä Eteenpäin	
Kuntakokeilu	
Kansainvälisten opiskelijoiden integrointi Kainuuseen	
Maahanmuuttajien osaaminen käyttöön (MOK)	
MATTO-tukirakenne ja sen alla olevat TL4-hankkeet	
Näytön paikka	
Opin Ovi (5)	
Paalupaikalta työelämään	
Pointti (4)	
Vaaksa	
Yrittäjyyskasvatuksen virtuaaliväline	
Yrittäjyyskasvatuksen mittari	

Kyselyssä pyydettiin kertomaan lisäksi siitä, mitä yhteistyö toisten hankkeiden ja alueen toimijoiden kanssa on ollut käytännössä. Vastausten mukaan hankkeen aikana on tehty yhteistyötä hanketapaamisten ja suorien yksittäisistä tehtävistä käytävien keskusteluiden avulla. Yhteistyönä on toteutettu työpajoja, koulutuksia ja seminaareja. Hankkeet ovat järjestäneet yhteistyössä tilaisuuksia kuten Give Me a Break -tapahtuman, joka kokosi useita hankkeita sekä Duuniavain-tapahtuman, joka on järjestetty TENHO- ja Nuorten yrittäjyystalo -hankkeiden yhteistyönä. Etelä-Savossa järjestettyihin hanketapaamisiin on osallistunut alueen nuorten hankkeita ja valtakunnallisia projekteja. Hankkeet ovat tehneet yhteistyötä valtakunnallisten hankkeiden kanssa kuten Kytkin ohjauspalveluiden kehittämishankkeiden, Ulkomaalaiset opiskelijat -hankkeen, Työvoiman maahanmuuton kehittämisohjelmaan kuuluvien hankkeiden ja FIRMA Opetushallituksen koordinoimien yrittäjyys-hankkeiden kanssa. Lisäksi joillakin hankkeilla on ollut hankkeen aikaisia yhteistyösopimuksia kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Konkreettinen hankkeiden välinen yhteistyö on ollut kohderyhmälle, kuten nuorten palveluissa toimiville ammattilaisille, tarkoitetun tiedotuksen ja tilaisuuksien lisäksi asiakasyhteistyötä. Asiakastyöhön liittyvää yhteistyötä on tehnyt mm. Avoin ammattiopisto -hanke Kytkin, Kanava- ja Naseva- hankkeiden kanssa. Hankkeet ovat suunnitelleet yhteisiä palveluita. Palveluiden kehittämistä ovat tehneet Pajalta tutkintoon-, Venttiili- ja Verkko-hanke, jotka ovat kehittäneet yhdessä työssäoppimisen malleja ja opintojen keskeyttämistä ehkäiseviä toimintamalleja. Firmaxi-hankkeessa on tehty mm. Kimmoke-hankkeen kanssa yhteistä verkko-opintojen kehittämistä ja pilontia sekä järjestetty yhdessä YES-keskushankkeen kanssa leirejä opiskelijoille. Venttiili-hanke on tehnyt Pohjois-Karjalan ammatti- ja aikuisopiston AmmattiUra-hankkeen kanssa yhteistyötä ohjausryhmätasolla mm. yhdistämällä kerran ohjausryhmät yhteiseen kokoukseen.

Hankkeet eivät ole tehneet yhteistyötä vain toisten projektien kanssa, vaan yhteistyö on merkinnyt myös julkisen sektorin edustajien kanssa tehtävää kokemusten vaihtoa. Hankkeet ovat koonneet työryhmiä, joissa tehdään työtä nuorten palveluiden kehittämiseksi.

"Olemme Naseva -hankkeen alkuajoista lähtien kokoontuneet muutaman kerran vuodessa ko. toimijoiden kanssa, kokoonkutsuja ja paikkaa vaihdellen. Tavoitteena yhteistyö, verkostoituminen, hankkeiden kuulumisten jakaminen ja päällekkäisyyksien ehkäiseminen - nuorten parhaaksi yhteisesti. Konkreettisenä esimerkkinä yhteistyöstä v. 2013 toteutettu DuuniAvain -kampanja, jossa aktivoitiin nuoria itse suunnittelemaan työllistymiskampanja."

"Olemme hankkeen puitteissa (24.4.2012) järjestäneet ns. "hanke- puimalan", jossa oli edustettuna: Opin-ovi, AvoinAO, ESLI:n hankkeita, Olkkari, Tenho, Pointti ja Vaaksa. Olemme olleet kiinteästi kehittämässä Etelä-Savon ohjaustyötä erilaisten kanavien kautta, kuten ELO ja Nuorisotakuun neuvottelukunta (ELY yleisemminkin) ja Maakuntaliitto. Pyrimme rakentamaan systemaattisesti moniammatillista yhteistä arkea eri ohjaus/ohjausjärjestely tahojen kanssa. (Kytkin)"

"Yhteistyötä on tehty kuntien nuorisotyöntekijöiden kanssa mm. järjestämällä kuntokampanja Etelä-Savon nuorisotaloilla. Lisäksi olemme tavanneet etsivät nuorisotyöntekijät kutsuntojen yhteydessä syksyisin kaililla kutsuntapaikkakunnilla. (Iskussa Inttiin)."

Vastausten mukaan yhteistyötä syntyy, kun toimijoilla on yhteinen tavoite. Tällainen tavoite on ollut mm. oppilaitoksia, yrityksiä, yhdistyksiä ja muita toimijoita yhdistä yrittäjyysmyönteisyyden lisääminen alueella. Yhteistyö on merkinnyt hyvien käytäntöjen jakamista valtakunnallisten hankkeiden kanssa. Yhteistyön koetaan olleen oman projektin etenemisen kannalta hyödyllistä ja omaa näkemystä vahvistanutta. Kun työtä tehdään samankaltaisten asioiden parissa työskentelevien ihmisten kanssa, uusien asioiden ideointi on tehokasta ja innovatiivista.

Kyselyssä ja haastatteluissa kerrottiin siitä, kuinka eri hanketoimijoiden tulisi tuntea toisen hankkeet nykyistä paremmin ja hankehenkilöstön olla enemmän yhteydessä toisiinsa, jotta esimerkiksi jatko-ohjaukset toiseen hankkeeseen sujuisivat hyvin. Hankkeiden välinen yhteistyö on paikoin jäänyt enemmän ajatusten vaihdoksi kuin konkreettiseksi yhdessä tekemiseksi.

2.1.3 Tavoitteiden saavuttaminen

Ulkoisen arvioinnin tehtävänä on ollut selvittää, ovatko nuorten projektit saavuttaneet niille asetetut tavoitteet. Arvioinnin tavoitteena on ollut myös kartoittaa, mitkä ovat olleet hankkeen vaikutukset hankkeen jälkeen a) kohderyhmään, b) organisaatioon, kuten sen strategiatasoon, c) käytäntöihin ja työtapoihin.

Määrällisten tulosten saavuttaminen

Yhtenä aineistona tulosten tarkastelussa on käytetty EURA2007-tietokannassa olevia indikaattoritietoja, joiden avulla voidaan selvittää numeerisia tuloksia. EURA-tietojen mukaan nuorten hankkeissa on aloittanut noin 5 300 henkilöä, joista noin 3 900 on 15–24 -vuotiaita nuoria. Etelä-Savon nuorten hankkeissa on noin 4 200 projektin päättänyttä henkilöä. Heistä noin puolet on työelämän ulkopuolella, mutta kuitenkin toiminnan piirissä. Työelämän ulkopuolella olevista yli 90 % on opiskelemassa. Keskimäärin kolmasosa hankkeen päättäneistä on työllistynyt avoimille työmarkkinoille tai muualle ja vain noin kymmenesosa on jäänyt työttömäksi.

Taulukko 6. Tulosindikaattorit EURA 2007 -järjestelmästä.

Indikaattori, tilannetieto 31.12.2013	Tulos
Aloittaneet	
Aloittaneet henkilöt yhteensä	5 290
joista naisia	2 279
Aloittaneista 15-24-vuotiaita	3 930
joista naisia	1 579
Kaikista aloittaneista	
Maahanmuuttajia	126
Vähemmistöjä	29
Vammaisia	129
Muita heikossa asemassa olevia	299
Toimintaan osallistuminen	
Lyhytkestoisissa toimenpiteissä aloittaneet	5 344
Tiedotustilaisuuksiin osallistuneet	24 856
Koulutus- ja henkilötyöpäivät	89 460
Tukityöllistämispäiviä	16 941
Projektiin mukaan tulleet yritykset yhteensä	901
Projektiin mukaan tulleet muut organisaatiot	533
Toiminnan tulokset	
Suoritettut tutkinnot	22
Suoritettut osatutkinnot	14
Uusien työpaikkojen määrä	52
Uusien yritysten määrä	9
Projektin päättäminen ja tilanne projektin jälkeen	
Projektin keskeyttäneet yhteensä	355
Projektin päättäneet yhteensä	4 251
joista naisia	1 860
Työssä avoimilla työmarkkinoilla (mukaan luettuna yrittäjät)	1 117
Työssä muualla kuin avoimilla työmarkkinoilla	310
Työttömänä	473
työttömistä pitkäaikaistyöttömiä	20
Työelämän ulkopuolella	2 351
työelämän ulkopuolella olevista koulutuksessa tai opiskelemassa	2 198

Hankkeiden loppuraporttiaineiston perusteella monet hankkeet ovat toteuttaneet kehittäviä ja vaikuttavuusarvioiteja toiminnastaan. Arviointien toteuttaminen on myönteistä, sillä useimmissa nuorten hankkeissa keskeisimmät tavoitteet eivät ole liittyneet tyypillisiin rakennerahaston seurantajärjestelmään kirjattaviin tavoitteisiin, kuten nuorten suoraan työllistämiseen avoimille työmarkkinoille. Monissa hankkeissa on kehitetty nuorten hyvinvointia ja kouluttautumista tukevia palveluita ja toimintamalleja, joihin liittyvät tulokset on helpompaa saada näkyviin erityisillä vaikuttavuusarvioinneilla kuin seurantajärjestelmään kirjattavilla indikaattoreilla.

Kokemukset tulosten saavuttamisesta

Etelä-Savon nuorten ESR-hankkeista on ollut yleisimmin hyötyä nuorille ja hankkeiden tuotosten arvioidaan olevan hyödynnettävissä myös jatkossa. Noin 70 % vastaajista pitää hankkeiden tuloksia tässä suhteessa erittäin hyvin onnistuneina. Tässä suhteessa hankkeet ovat onnistuneet tavoitteissaan, sillä tulokset ovat kohdentuneet hankkeiden päätavoitteiden mukaiselle ryhmälle. Myönteistä on se, että hankkeissa kehitetyt palvelut, materiaalit ja muut tuotoksille koetaan sellaisiksi, että niitä voidaan hyödyntää myös projektiajan jälkeen.

Noin 60 % arviointikyselyyn vastaajista on erittäin tyytyväinen hankkeen asiakastavoitteiden saavuttamiseen, vaikutuksiin alueen kehittymiselle ja viranomaisille. Harvinaisimmin tuloksista arvioidaan olevan hyötyä kolmannen sektorin toimijoille, johon on erittäin tyytyväinen noin vajaa kolmasosa vastaajista. Hankkeiden arvioidaan saavuttaneen keskimääräistä harvemmin myös sille asetetut palveluiden ja toimintamallien kehittämisen tavoitteet. Yleisimmin tyytymättömyyttä hankkeen tuloksissa on siinä, kuinka hanke on vaikuttanut nuorisotakuun toteuttamiseen, ja kuinka hankkeen tuloksia on otettu käyttöön perustoiminnassa. Etelä-Savon nuorten hankkeet ovat siten saavuttaneet hyvin asiakastason tavoitteet, muttei niin hyvin palveluiden ja toimintamallien kehittämiseen liittyviä tavoitteita. Vaikka tulokset olisivat hyödynnettävissä jatkossa, hankkeissa kehitettyjä hyviä käytäntöjä ei ole otettu yhtä hyvin käyttöön organisaatioiden omassa toiminnassa. Voi myös ajatella, että kehittämistyön tulokset ovat niin hyviä asiakastyön kannalta sen vuoksi, että monilla hankkeilla on pääasiallisena kohderyhmänä ammattilaiset ja nuoret ovat välillinen kohderyhmä.

Kuvio 3. Nuorten hankkeiden tulosten saavuttaminen.

Ohjelmatason tulosten saavuttaminen

Ohjelmatason vaikuttavuusindikaattorit ovat 2007–2013 ohjelmakaudella a) osallistujien valmiuksien ja osaamisen parantaminen, b) työhön, koulutukseen tai muuhun toimenpiteeseen sijoittuminen ESR-toimenpiteiden avulla, c) verkostot ja kumppanuudet, d) hyvät käytännöt, uudet toimintamallit ja innovaatiot sekä e) tasa-arvon edistäminen. Hankkeita pyydettiin arvioimaan onnistumistaan myös ohjelmatason vaikuttavuusindikaattoreiden näkökulmasta.

Kyselyn perusteella nuorisohankkeiden arvioidaan saavuttaneen parhaiten ESR-ohjelman mukaisia tuloksia osallistujien osaamisen tason ja työllistymisvalmiuksien parantamisessa, osallistujien tyytyväisyydessä ja toimenpiteistä saadussa hyödyssä sekä uusien innovatiivisten toimintamallien ja palveluiden syntymisessä. Näihin asioihin ovat tyytyväisiä noin 90 % vastaajista. Noin 80 % vastaajista arvioi, että hankkeiden myötä on syntynyt paikallisia ja alueellisia verkostoja ja kumppanuuksia ja niistä saatava hyöty on lisääntynyt.

Kuvio 4. Nuorten hankkeiden edistyminen ESR-ohjelman mukaisissa tavoitteissa.

Kyselyyn vastaajia pyydettiin tarkentamaan ESR-ohjelman mukaisten tulosten saavuttamista koskevaa näkemystään. Yleisimmin avovastaukset liittyivät osallistujien tyytyväisyyteen ja toimenpiteistä kokemaan hyötyyn. Hankkeet ovat koonneet palautetta nuorilta toiminnan merkityksestä heidän elämälleen. Suurin osa saadusta palautteesta on ollut positiivista. Nuorille tarjotun valmennuksen/sparrauksen avulla on päästy käsiiksi nuoren elämänhallinnallisiin ongelmiin ja saatu heidät aamuisin heräämään tarjolla olevaan toimintaan. Nuorten elämänhallintaan liittyviä vaikutuksia on saatu aikaan mm. Verkko- ja Miesten syrjäytyminen -hankkeissa. Mm. Venttiili- ja Avoin ammattiopisto -hankkeissa nuoret asiakkaat ovat hyötäneet siitä, että projektin aikana nuorille on voitu löytää heidän elämäntilanteeseensa sopiva palvelu kuten koulutus tai sijoittuminen muuhun työllistymistä edistävään toimintaan. Valmennusmallista, johon kuuluu työssäoppimista ja ammattitaitoa tukevaa lyhytkestoista koulutusta, on ollut nuorten lisäksi hyötyä työnantajille. Hyödyistä kertovat tulokset sekä työnantajien antama hyvä palaute ja kokemukset toiminnan vastaamisesta heidän tarpeisiinsa. Hyödyllisyydestä kertoo se, että TENHO-hankkeen nuorista kolmasosa on työllistynyt. Yrittäjyyskasvatukseen liittyviä hyötyjä on selvitetty Y-kyselyillä ja saatu positiivisia tuloksia. Hyödyt ovat näkyneet asenteiden muuttumi-

nessa positiivisemmiksi yrittäjyyttä kohtaan sekä osaamisen lisääntymisenä ja sen myötä työllistymisen parantumisena. Hankkeilla on voitu vaikuttaa myös opettajien osaamisen lisääntymiseen yrittäjyyskehittäjävalmennuksen avulla.

Innovatiivisia toimintamalleja on syntynyt etenkin yrittäjyysvalmennukseen, työpajapedagogiikkaan ja erityisopetukseen. Työpajat ja ammattiopisto ovat yhteistyönä laatineet pedagogisen mallin. Hankkeissa on määritelty työpajoille ohjattavan nuorten kriteereitä ja kuvattu työpajajaksojen hyötyjä. Lisäksi hankkeissa on koulutettu toimijoita oppimisympäristöjen kartoitukseen työpajoilla ja oppilaitoksissa. Yrittäjyysvalmennukseen on saatu aikaa useita uusia toimintamalleja kuten Diiliakatemia, FIRMAXI-liikeyritys ja Putiikki Onni. Erityisopetuksessa on syntynyt täysin uusi erityisopetustoiminnan yksikkö Pieksämäelle, Koukku-ryhmä haasteellisimmille oppilaille sekä Mikkeliin opiskelupalveluihin Varikko-tehoyksikkö ja laaja-alaista erityisopetusta tarjoavan henkilön toimi.

Paikallisten kumppanuuksien syntyminen ja kumppanuuksista hyötyminen on näkynyt konkreettisesti mm. yrittäjyyskasvatuksessa, jossa on syntynyt useita toimenpiteitä kehittämishankkeiden yhteistyönä. Paikallinen kumppanuus on lisääntynyt myös toisten tahojen paremman tuntemisen ja yhteisten tilaisuuksien järjestämisen myötä.

Tasa-arvon edistäminen on ollut harvoin hankkeiden tavoitteena, mutta se on ilmennyt mm. toiminnan kohdentamisessa maahanmuuttajiin ja heikoimmassa asemassa oleviin nuoriin kuten starttipajan asiakasnuoriin, jotka tarvitsevat elämänhallinnan ja sosiaalisten taitojen tukemista.

Nuoriin ja taustaorganisaatioihin liittyvät tulokset

Arviointia varten toteutettuun kyselyyn vastaajia pyydettiin kertomaan, mitkä ovat hankkeen keskeisiä tuloksia ja vaikutuksia kohderyhmään, hankkeen taustaorganisaatioihin sekä käytäntöihin ja työtapoihin.

Kyselyn perusteella hankkeiden myötä on saatu aikaan **toiminnan resursointiin ja linjauksiin liittyviä muutoksia**. Hankkeissa on tehty palveluiden kuten erityisopetuksen resursointia näkyvämmäksi sekä toimittu työssäoppimisen rahoitusmallin ratkaisemiseksi. Hankkeissa on saatu aikaan keskeisten toimijoiden löytymistä ja yhteisten uudistarpeiden hahmottamista ja uudistusten toteuttamisesta. Mm. käynnissä olevista projekteista Kytkin -hankkeessa on tehty nuorisotakuun toteuttamiseen liittyvää työtä ja viety kunnan työllisyysstrategiaa eteenpäin tavalla, jossa huomioidaan keskeisesti nuorten palvelut, nuorten oppisopimusmahdollisuudet ja työllistyminen. Hankkeen myötä on parannettu ohjauksellisen tuen laatua, tuotettu vaihtoehtoinen toimenpide elämälähtöiseen ohjaukseen sekä tuotu ohjaukseen kehittävä arviointi osaksi kunnallista työtä. Myös Teko-paja -hankkeen myötä nuorten palveluissa tehtävä työ on nähty keskeisenä osana organisaation strategiaa ja toimintaa on sitouduttu jatkamaan hankerahoituksen jälkeen.

Nuorten hankkeissa on saatu aikaan **muutoksia nuorten palveluihin ohjautumisessa**. Hankkeissa on jalkautettu palveluita nuorten pariin ja kehitetty matalan kynnyksen palveluita niille nuorille, jotka eivät muutoin tule palveluiden piiriin. Työparityö, jossa etsivä nuorisotyöntekijä ja sairaanhoitaja tekevät yhteistyötä, on hyvä käytäntö matalan kynnyksen toiminnassa. Hankkeiden tuloksena nuorten elämänhallinnalliset taidot ovat lisääntyneet, ja suurin osa nuorista on ohjautunut eteenpäin. Myös keskeyttäneitä nuoria on ohjattu muiden nuorten palveluihin.

Etelä-Savon nuorten hankkeet ovat saaneet aikaan muutoksia **nuorten elämänhallintaan ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa**. Hankkeisiin osallistuneita nuoria on voimaannutettu uusien harrastusten avulla. Sosiaalisen vahvistamisen ja elämänhallinnallisten taitojen kehittämisestä on saatu nuorilta hyvää palautetta hanketoiminnan merkityksestä nuorten elämään. Iskussa Inttiin -hankkeessa nuorille on kehitetyt terveyttä edistäviä toimenpiteitä ja tarjottu henkilökohtaista liikuntaneuvontaa halukkaille, jolloin kunnan ja hyvinvoinnin parantamisen myötä nuorten jaksaminen on parantunut. Myös jatkossa voidaan opastaa kutsuntaikäisiä poikia terveyteen liittyvissä asioissa kutsuntapäivien yhteydessä. Kuntakohtaisesti on mahdollista käyttää kuntien liikuntamahdollisuuksia maksutta. Kutsuntaikäisille voidaan jakaa treeniopasta ja tietoa mm. ravitsemukseen liittyvistä asioista. Ulkomaalaiset opiskelijat -hankkeessa nuoret ovat kokeneet alueelle integroitumista tukevat palvelut tarpeelliseksi, sillä heillä on ollut mahdollisuus verkostoitua paikallisten toimijoiden kanssa mm. ystäväperhetoiminnan ja työelämäsertifikaatin suorittamisen kautta. Ystäväperhetoiminnassa opiskelija

tutustuu suomalaisiin tapoihin, mikä helpottaa harjoittelu- ja työpaikan saamisessa. Nojatuolimatkailu mahdollistaa suomenkielen opiskeluun motivoitumisen. Mediavaikuttamisen kehittämishankkeessa eli media-alan taitojen kasvattamisen myötä nuoret ovat konkreettisesti vaikuttaneet menetelmien kuten digitarinoiden avulla nuorisotalon palveluihin. Hankkeessa kehitetyt menetelmät on koettu hyväksi nuorten osallisuuden ja voimaantumisen lisäämisessä. Yhteistyössä on lisääntynyt nuorten mediavaikuttamiseen parissa toimivien tahojen kanssa, minkä lisäksi mediavaikuttamista on myös tullut osa nuorisoalan koulutusta.

Nuorten **kouluttautumista ja työllistymistä edistävissä hankkeissa on saatu konkreettisia tuloksia, kun hankkeeseen osallistuneet nuoret ovat siirtyneet elämässään eteenpäin.** Hankkeiden myötä sijoittumista koulutukseen on tapahtunut myös haasteellisemmassa asemassa olevilla nuorilla. Noin 300 nuorta tavoittaneessa Avoin ammattiopisto -hankkeessa, jonka kohderyhmä on haasteellinen, yksilöohjauksessa olleista nuorista 55 % on lähtenyt suorittamaan tutkintoa tai osatutkintoa. Hankkeissa on kehitetty uusia kouluttautumista tulevia palveluita, kuten Venttiili-hankkeessa on aloitettu Koukku-ryhmä haasteellisemmille opiskelijoille ja aloitettu Pieksämäellä erityisopetustoiminta. Osaamisen kehittymiseen liittyviin menetelmiin liittyviä saavutuksia on ollut toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen suorittaneiden saamiseksi työelämään ja sitä varten kehitetty valmennusmalli. Valmennusmalli, joka sisältää sekä työssäoppimista että ammattitaitoa tukevaa lyhytkestoista koulutusta, on saanut hyvän vastaanoton ja toiminnan tulokset ovat olleet hyviä.

Hankkeiden tulosten perusteella nuorten työttömyys on vähentynyt ja alueelle on kehittynyt nuorten työllistymistä tukevia palveluita. Mm. TENHO-hankkeeseen ohjataan noin 50 nuorta vuosittain. Työn tuloksena projektin päättäneistä asiakkaista 21 % on ohjautunut koulutukseen ja nuorten työttömyys on vähentynyt 30 prosenttiyksiköllä. Hankkeissa on mallinnettu nuorten kouluttautumista ja työllistymistä tukevaa työhönvalmennusta, johon on kehittynyt vahvempi moniammatillinen yhteistyömalli yhteistoimijoiden kanssa. Nuorten työpajan ja ammattioppilaitoksen välinen pedagoginen malli ja oppimisympäristöjen kartoitus sekä hyötyjen kuvaaminen ovat uusia hankkeiden myötä kehitettyjä menetelmiä. Uusi toimintamalli on myös sopimukset työpajan ja oppilaitosten välillä. Valmennusmallia, jossa on tehostettua valmennusta koulutuksesta työelämään, ollaan parhaillaan mallintamassa. Nuoren valmentautumisen myötä osaamistason kohentuminen on lisännyt nuorten itsetuntoa ja vaikuttanut sen myötä osallisuuden lisääntymiseen.

Hankkeiden myötä on saatu aikaan muutoksia sekä nuorten että alueen toimijoiden osaamisessa ja asenteissa. Nuorten osaamista ja asennoitumista on edistetty yrittäjyyskasvatuksen avulla. Alueelle on kehittynyt uusia yrittäjyyttä tukevia toimintamalleja. Koulutus on muuttunut yrittäjyysmyönteisemmäksi. Nuorten työelämäyhteyksiä on parannettu aidoissa työelämäprojekteissa, jotka vaikuttivat myös yritysten tietoisuuden lisääntymiseen yhteistyömahdollisuuksista.

Opettajille pitkäkestoinen yrittäjyyskehittäjävalmennus on lisännyt osaamistasoa, mikä vaikuttaa opiskelijoiden osaamiseen ja valmiuksien lisääntymiseen. Vastaavasti rakenteellisen kehittämisen myötä työpajatoiminnassa ohjauksen ammatillisen otteen kehittäminen on vaikuttanut osaamisen lisääntymiseen ja erilaisien valmentautumismahdollisuuksien kasvuun nuorilla. Organisaatioissa pystytään hyödyntämään jatkossa vieraskielisten opiskelijoiden koulutusohjelmassa hankkeissa luotuja materiaaleja ja verkostoja.

Tulokset palveluiden ja rakenteiden kehittämisessä

Taulukkoon 7 on koottu hankkeiden keskeisiä tuloksia. Taulukko on hyvin tiivistetty eikä kuvaa täysin kattavasti hankkeissa saavutettuja asioita. Taulukosta on kuitenkin nähtävillä, minkä tyyppisiä tuloksia hankkeissa on saatu aikaan.

Useat alueen nuorten ESR-hankkeet ovat oppilaitosten toimintalinja 2 hankkeita, joissa on kehitetty nuorten koulutukseen hakeutumisen ja suorittamisen tukipalveluita. Hankkeissa onkin saatu aikaan monipuolisesti tuloksia siinä, kuinka alueen nuoria tuetaan hakeutumaan oppilaitoksiin eri nivelvaiheissa. Siirtymien tukipalveluita on kehitetty koulutusten välille, työpajan ja oppilaitosten välille sekä opintojen ja työelämän väliin. Valtakunnallisten tilastojen perusteella etsivään nuorisotyöhön ohjaututaan yleisimmin toisen asteen oppilaitoksista. Etelä-Savon oppilaitoksissa on tehty tärkeää pudokkuutta estävää toimintaa, jossa on tuettu opintojen läpäisemistä, siirtymiä toiselta asteelta ammattikorkeakouluun sekä koulutuksesta työhön. Opinnollistamista on kehitetty Näytön paikka -hankkeessa ja Pajalta tutkintoon -hankkeissa. Opinnollistamisen kehittämi-

sessä on ollut haasteita, mutta sen edelleen kehittämistä pidetään tärkeänä nuorten koulupudokkuuden estämiseksi. Hyviä kokemuksia on saatu mm. Pajalta tutkintoon -hankkeessa yhteistyösopimusten laatimisesta työpajan ja oppilaitoksen välillä.

Alueella kahdessa hankkeessa – Verkko- ja TENHO-hankkeissa - on ollut keskeistä työhönvalmennuksen kehittäminen, mikä on tärkeä palvelu työelämään siirtymässä oleville nuorille. Uraohjaus-hankkeessa on kehitetty oppilaitosten välistä siirtymää tukevaa ja Venttiili-hankkeessa toisen asteen koulutuksen läpäisyä tehostavaa toimintaa oppilaitoksessa. Naseva-hankkeessa on kehitetty oppilaitoksesta työhön siirtymisen palvelua tehostavaa palvelua, jota on ollut tarjolla myös Verkko-hankkeessa Savonlinnassa. Opiskelijoiden siirtymiä koulutuksesta työelämään on pyritty kehittämään myös Ulkomaalaiset opiskelijat voimavaraksi -hankkeessa. Maahanmuuttajaopiskelijoiden kotoutumista ja työllistymistä tukevat ystävähetoiminta ja notatuolimatkaile -menetelmät ovat hyödynnettävissä samoin jatkossa sekä alueella että muualla Suomessa.

Hankkeissa on saatu aikaan myös nuoria ja myös muita alueen toimijoita tukevia menetelmiä. Hankkeissa kehitetyt menetelmät tukevat nuorten hyvinvointia, osallisuutta sekä pienyritysvaltaisen alueen elinkeinorakenteen kannalta tärkeää yrittäjyyttä, kuten Firmaxi-hankkeen saama palkinto osoittaa. Alueen nuorten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta tärkeät yksilöllinen liikuntaneuvonta kutsuntaikäisille ja mediavaikuttamisen menetelmät ovat vakiinnutettavissa ja siirrettävissä myös muille seuduille. Alueella tehty vahva panostus oppilaitosten yrittäjyysvalmennuksen ja -oppimisen kehittämiseen on näkynyt valtakunnallisen tunnustuksen saamisena ja oppilaitoksiin jääneinä pysyvinä toimintamalleina.

Alueelle on saatu aikaan myös rakenteita, jotka voivat toimia palveluiden tuottajina ja areenoina tulevalle kehittämistyölle. Alueelle on syntynyt myös moniammatillisia palvelukokonaisuuksia, jotka sitovat paikallisia toimijoita yhteen syntyneiden rakenteiden tavoin. Mm. Pieksämäen Teko-Paja -hankkeen myötä alueelle on saatu uutta työpajatoimintaa, jossa on kehittynyt nuorten palveluohjauksen kannalta tärkeä yhteys etsivän nuorisotyön ja terveydenhoidon välille sekä nuorten jatkopolkujen kannalta tärkeä yhteys oppilaitokseen. Mikkelin työpajojen kehittäminen Vartti-hankkeen kautta luo hyvät edellytykset yritys yhteistyön kehittymiselle jatkossa. Savonlinnassa Nuorten yrittäjyystalossa on kehitetty samanaikaisesti yrittäjyysvalmennusta ja luotu rakenne eli osuuskunta toiminnan jatkokehittämiseksi. Urheiluakatemia ja nuorisoalan osaamiskeskus Juvenia ovat muodostuneet hankkeen jälkeen pysyviksi toimintamuodoksi ja löytäneet rahoitustavan projektikauden jälkeen, kuten Urheiluakatemia nuorten omarahoitusosuuden.

Hankkeissa on huomioitu vaihtelevasti nuorten osallisuus. Mm. Vartti- ja Olkkari-hankkeissa Mikkelissä nuoret ovat osallistuneet toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen mm. ulkopuolisten tahojen kanssa tehtävän yhteistyön kautta. Nuorten tarpeet on huomioitu hyvin ja tuloksia on saatu aikaan mm. Pieksämäen Teko-paja -hankkeessa, jossa nuoria on kohdattu kokonaisvaltaisesti elämänhallinnan huomioimisella ryhmäohjauksen, opetuksen ja työvalmennuksen lisäksi. Savonlinnan seudulta voi nostaa esimerkiksi Verkko-hankkeen, jossa nuorta on tuettu henkilökohtaisten suunnitelmien lisäksi tukiperheen sekä moniammatillisen verkoston kanssa tehtävän arvioinnin avulla.

Taulukko 7. Hankkeiden tuloksia tyypiteltynä.

Tukeva menetelmä	Tukeva palvelurakenne	Nivelvaiheen tukipalvelu	Palvelukokonaisuus
Liikuntaneuvonta	Urheiluakatemia	Avoin ammattiopisto	Matalan kynnyksen palvelupiste
Ystäväperhetoiminta, nojatuolimatkailu	Nuorisoalan osaamiskeskus	Opintojen läpäisyn tukimalli	Ohjauskeskus
Mediavaikuttamisen menetelmät	Työpajan perustaminen	Valmennusmalli koulutuksesta työhön siirtyville	
Yrittäjyysvalmennus	Työpajan kehittäminen	Siirtymien tukimalli toiselta asteelta ammattikorkeaan	
Yrittäjyysoppimistoiminta (mm. leirit)	Osuuskunta	Opinnollistaminen	
		Työhönvalmennusmalli	

Aikaansaadut hyvät käytännöt

Arviointia varten tehtyyn kyselyyn vastaajia pyydettiin kertomaan hankkeessa kehittyneistä hyvistä käytännöistä, jotka olisivat hyödynnettävissä ja levitettävissä myös muualla. Hankkeissa kehitettyjä hyviä yhteistyön käytäntöjä ovat alueellisella tasolla uusien keskeisten toimijoiden saaminen mukaan dialogiin, jolla voidaan saavuttaa laajempaa ymmärrystä ja yhteisen uudistustyön käynnistymistä. Hankkeessa on syntynyt laaja verkosto, jota voivat hyödyntää myös muut toimijat kansallisten mallien kartoittamisessa. Yhteistyössä on saatu aikaa kommunikaatorakenne kunnallisen hallintorakenteen sisällä, joka mahdollistaa ohjauksellisuuden eri tasojen muokkaamisen ja reflektoinnin samanaikaisesti. Säännölliset tapaamiset toimijoiden kanssa ja yhteiset toimintamallit kuten digitaalinen kaupunkiseikkailu ovat olleet hyviä yhteistyön muotoja, joita voitaisiin hyödyntää myös muualla.

Hyvät käytännöt liittyvät myös nuorten osallisuuteen ja siihen liittyvään verkostotyöhön. Hyvänä käytäntönä on nuorten osallisuuden lisääntyminen toiminnassa, joissa toimitaan monialaisessa yhteistyössä paikkaan sitoutumattomasti. Teho-paja -hankkeen monialainen fyysisestä paikasta riippumaton verkostoyhteistyö etsivän nuorisotyön ja nuorten sairaanhoitajan välillä on siirrettävissä oleva käytäntö. Hankkeessa on myös kehitetty moniammatillinen pajaverkosto ja oltu vaikuttamassa monialaisen nuorisoasematyön kehittämiseen. Matalan kynnyksen nuorisoasematyöhön on siirretty hankehenkilöstön osaamista ja työpajalla käytössä olevaa yksilö- ja ryhmävalmennusta. Venttiili-hankkeessa tehdyn yhteistyön ja sen aikana perustetun paikallisverkoston kautta on saatu käynnistetyksi Olkkari-hanke. Olkkari-hankkeen myötä muutosta on tapahtunut nuorten palveluiden keskittämisessä ja helpommassa saatavuudessa. Nuorten palveluissa osallisuus on kasvanut, panostusta on tehty ennaltaehkäisevään työhön ja työtavat ovat muuttuneet asiakaskeskeisemmiksi, kun tiimit ovat rakentuneet hallintokuntien sijasta yhteiseen työhön. Kaupungissa on panostettu enemmän ennalta ehkäisevään työhön ja rakennettu monialaista johtamistapaa myös varhaiskasvatuksen palveluihin. Tällainen nuorille matalan kynnyksen keskitetysti tarjottavat palvelut ovat levitettävissä valtakunnallisesti Innokylän kautta.

Asiakastyön hyvä käytäntö on reagoitukyky ja joustava toimintamalli, joka mahdollistaa asioiden nopean toteuttamisen ja tunteen aidosta välittämisestä nuorelle. Asiakastyöhön on saatu toiminnallisia menetelmiä mediavaikuttamiseen sekä kasvokkaista valmennusta, jossa nuorelle haetaan väylää koulutuksesta työelämään opintojen loppuaiheessa. Ystäväperhetoiminnassa opiskelijalla on mahdollisuus tutustua suomalaisiin tapoihin ja kulttuuriin. Suomen kielen opintojaksolla opiskelijat pääsivät tutustumaan paikallisiin vanhuksiin vanhainkodeissa nojatuolimatkoiksi nimetyissä tapaamisissa, joiden yhteydessä opiskelijat esittelivät omaa

kotimaataan ja kulttuuriaan. Ystäväperhetoiminta ja nojatuolimatkat ovat levitettävissä muualle. Samoin muualla voidaan hyödyntää myös liikkumista edistäviä pilottitoimintoja kuten liikuntalajikokeiluja, kuntotestejä ja henkilökohtaista liikuntaneuvontaa.

Koulutukseen liittyvä hyvä käytäntö on ammattikorkeakouluopintojen tarjoaminen ammatillisen toisen asteen opiskelijoille ja oppilaitoksen välinen yhteistyö. Myös urasuunnittelun kurssi Moodlessa sekä nuorille suunnatut tapahtumat kuten yrityskäynnit ovat levitettävissä muualle. Samoin kasvokkainen valmennus, jossa tehostetaan työnhakutaitoja, on hyödynnettävissä muualla Suomessa. Avoin ammattiopisto -konsepti on hyvä käytäntö opintojen nivelvaiheessa, jossa kynnys kouluttautumiseen on nuorelle korkea. TENHO-hankkeessa mallinnettua työhönvalmennuspalvelua voidaan hyödyntää jatkossa TE-toimiston peruspalveluna.

2.2 Projektien pitkäaikaiset vaikutukset

Ulkoisen arvioinnin tehtävänä on ollut selvittää, ovatko projektien tulokset ja niissä kehitetyt toimenpiteet jääneet elämään hankkeen jälkeen ja mikä on vaikuttanut tulosten vakiintumiseen. Lisäksi on pyydetty selvittämään kevään 2014 jälkeen jatkuvilta hankkeilta, mitkä ennakoidaan olevan projektin päätyttyä toimimaan jääviä tuloksia ja hyviä käytäntöjä.

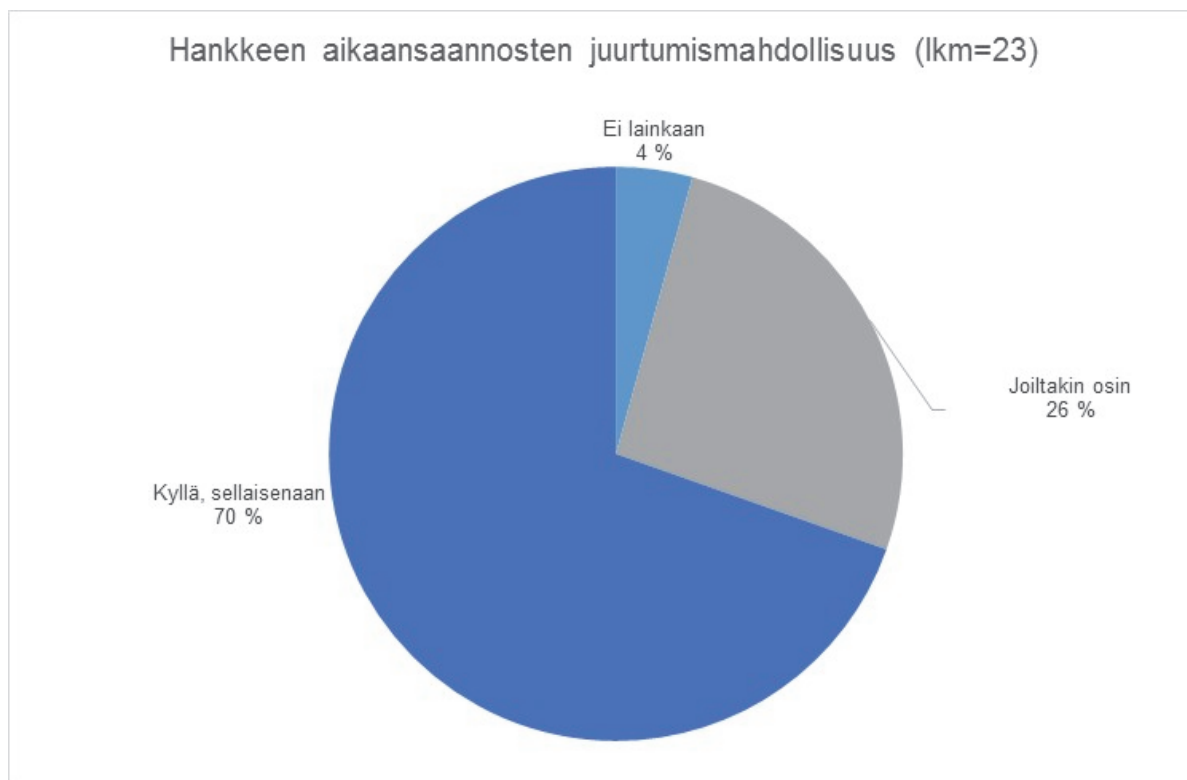
Noin 95 % kyselyyn vastanneista arvioi, että hankkeen aikaansaannoksilla on mahdollisuus juurtua pysyväksi toiminnaksi. Kyselyn avokysymyksessä todettiin tulosten vakiintumiseen

vaikuttavan etenkin yhteistyön sujuvuus paikallisen toiminnan kannalta keskeisen tahon kanssa. Jos yhteistyö ei toimi, vastaajan mukaan ”ei tällaisilla hankkeilla ole mitään mahdollisuuksia”. Vastaajista 70 % arvioi, että hankkeen tulokset ovat juurrutettavissa sellaisenaan.

Kuvio 5. Nuorten hankkeen aikaansaannosten juurtumismahdollisuus.

Tulosten vakiintumista on tapahtunut mm. menetelmien vakiintumisessa osaksi perustyötä. Seuraavassa kuvauksessa tulee esille, kuinka nuorten mediavaikuttamisen menetelmiä on saatu juurrutettua osaksi kunnallista nuorisotyötä, nuorisotalotyötä, työpajatoimintaa sekä nuorisoalan koulutusta. Tulosten vakiintumiseen vaikutti se, että toiminnalle oli tarvetta ja sen verkosto oli laaja.

"Hankkeessa on ollut erittäin laaja ja toimiva verkosto (koulutusorganisaatiot, nuorten työpajat, nuorisotoimet, aluehallintoviranomaiset, mediavaikuttamisen järjestöt) ja hankkeen aikana useita nuorten mediavaikuttamisen käytäntöjä ja menetelmiä on jalkautettu ja juurrutettu osaksi nuorisotyötä ja nuorten koulutusta (digitarinat, radiotyöpajat, fotomaratoni, lehden teko jne.). Hankkeen ansiosta nämä kv. menetelmät ovat tulleet osaksi alueellista nuorisotyön kehittämistä. Tärkein ansio lienee, että hankkeen aikana saatiin palautetta nuorten osallisuuden kokemusten ja voimaantumisen onnistuneesta edistämisestä."

Nuorten osallisuutta ja hyvinvointia edistävissä palveluissa toiminnan vakiintumiseen vaikuttaa kuntien rooli. Etenkin Olkkari-toiminnassa, jossa tarjotaan nuorille matalan kynnyksen palveluita, on merkitystä kaupungin strategialla, siihen kirjatulla toimenpiteillä ja hyvinvointikertomuksella. Toiminnan vakinaistamiseen vaikuttaa laaja ja avoin verkostotyö, nuorten ja työntekijöiden osallistuminen hankkeen suunnitteluun sekä poliittisten päättäjien sitoutuminen. Iskussa Inttiin -hankkeeseen kautta tulee esille kuntien rooli toiminnan vakiinnuttamisessa. Myös kuntien toiminnalla on merkitystä kutsuntaikäisten nuorten innostamisessa liikuntaan, jota tehdään nykyisin yhteistyössä etenkin järjestön ja Suomen Puolustusvoimien kesken.

Oppilaitoksiin on vakiintunut koulutautumisen tukemiseen liittyviä toimintamalleja, joita on mahdollista hyödyntää myös jatkossa koulutusorganisaatioissa. Ystäväperhetoiminta ja nojatuolimatka ovat olleet Ulkomaiset opiskelijat -hankkeessa kehitettyä toimintaa, joka on jäänyt oppilaitoksen perustoiminnaksi. Hankkeen aikana kehitettyjen ohjeiden ja esitteiden hyödyntämistä on jatkettu samoin kuten yhteyksiä, joita on luotu vieraskielisten ohjelmien ja työelämän välille. Venttiili-hankkeen myötä on saatu vakinaistettua laaja-alaisen erityisopettajan toimi ja edistettyä valinnaisten opintojen hakeutumisen mallia. Oppilaitokseen on vakiintunut Naseva-hankkeessa kehitetty valmennusmalli, jolla voidaan tehostaa työllistämistä suoraan tutkinnosta työelämään. Oppilaitoksiin on saatu juurrutetuksi yrittäjyyttä edistävää toimintaa kuten mm. NY-leiritoimintaa,

harjoitusyrittöistä, yrittäjyyspassi ja opettajien yrittäjyyskasvatuskurssi verkkokurssina, osuustoimintayritys ja yrittäjyyspelit. Etelä-Savon ammattiopiston tuotteiden myyntiin on saatu hankkeen myötä vakiintuneesti toimiva kauppa, jonka kautta myydään opiskelijayritysten tuotteita ja palveluita. Vakiintumiseen on vaikuttanut se, että opettajat ovat olleet tekemässä ratkaisuja. Hankkeiden myötä ammattikorkeakoulun ja opintojen ja toisen asteen opintojen hyödyntämisessä tehtävä yhteistyö on edennyt. Avoin ammattiopisto -hankkeessa on rakennettu matalampaa koulutukseen hakeutumisen kynnyksiä ja nuorille on saatu hyötyä yksilöllisistä opintopoluista. Myös opettajat ovat antaneet hyvää palautetta toiminnasta. Avoimen ammattiopiston toiminnot on suunniteltu käyttöön otettaviksi hankkeen jälkeen, kuten tuotteistamalla praktikum-pajat, sparrauskurssit ja uravalmennukset, joita voivat hankkia ostopalveluna mm. TE-hallinto, Kela, perusopetus ja vakuutusyhtiöt.

Oppilaitoksissa kehitettyjen toimintamallien vakiinnuttamiseen on aiheuttanut haasteita oppilaitoksen sisäinen toimintaan sitoutumattomuus ja rajalliset opinto-ohjauksen resurssit. Myös yleisemmät rakenteelliset esteet kuten nuorten toimeentuloon liittyvät ongelmat vaikuttavat kehitettyjen käytäntöjen vakiintumiseen. Mm. Venttiili-hankkeessa kehitetty Varikko-toiminta on ollut hyvä malli. Aineiston perusteella se on lopetettu toistaiseksi hyvästä asiakaspalautteesta, kuraattori-opo -työmallin toimivuudesta ja kustannuslaskelmista huolimatta organisaation sisäisten muutosten vuoksi.

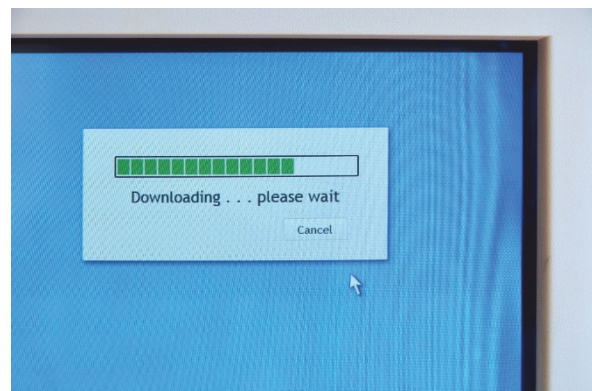
Nuorten työllistymistä tukevilla palveluilla on saatu aikaan pysyviä tuloksia työpajojen ja oppilaitosten välisissä toimintamuodoissa. Työpajatoiminnassa tulosten pysyvyyteen vaikuttaa henkilöstön vakinaisuus. Mm. Mikkelissä työpajatoimintaa on kehitetty pitkäjänteisesti jo ennen Varti-hanketta. Työpajaan on hankkeen myötä vakinaistettu Mikkelissä henkilöstöä ensimmäisen kerran 1980-luvun puolivälin jälkeen. Alueella on edelleen maan keskiarvoa alhaisempi työpajaohjaajien osuus, mikä vaikuttaa tulosten juurtumiseen. Työpajatoimintaa, jossa tehdään yhteistyötä oppilaitosten kanssa työvoimavaltaisen työssäoppimisen ryhmätöiden tiimoilta, on vakiinnutettavissa oleva malli. Tulosten vakiintuminen edellyttää kuitenkin sitä, että hankkeen jälkeen on varattu resursseja ammatillisesti pätevälle ja laadukkaalle työlle. Työllistymistä tukevilla palveluilla on saatu hyviä tuloksia työhönvalmentajan käyttämisestä. Nuorten saamiseen työhönvalmennukseen on havaittu hyväksi keinoksi nuorten kahvit, joita on järjestetty nuorille TENHO-hankkeen järjestämänä Nutu ry:n tiloissa. Työhönvalmennusta voidaan jatkaa hankkeiden jälkeen kansallisella rahoituksella. Työhönvalmennuksen vakiintumiseen vaikuttaa merkittävästi TE-toimistojen toiminta. Kuluvalle ohjelmakaudella tulosten vakiintumiseen on vaikuttanut osaltaan TE-toimistojen muutosprosessi, joka vaikeutti työhönvalmennuspalveluiden käyttöönottoa.

Nuoria on ohjautunut koulutukseen ja työhön, mutta vaikutusten pitkäkestoisuutta ei voi arvioida saatavilla olevan tiedon valossa. Mm. arvioinnin toteuttamishetkellä käynnissä olevasta TENHO-hankkeesta on tekeillä vaikuttavuusarviointi, joka tuottaa tietoa pysyvämmistä tuloksista.

2.3 Kehittämiskoiveet uudelle ohjelmakaudelle

Ulkosen arvioinnin tehtävänä on tuoda esille, mitä kehittämiskohteita rahoitetuista hankkeista nousee uudelle ohjelmakaudelle 2014–2020. Arvioinnin tavoitteeksi on asetettu kehittämiskohteiden esittäminen hankkeiden sisällöstä ja toimintatavoista sekä yhteistyöstä ja vuorovaikutuksesta eri toimijoiden, rahoittajan ja muun aluekehittämistoiminnan kanssa. Lisäksi ulkosen arvioinnin tehtävänä on ollut selvittää, millaisia kehittämiskohteita nuorten hankkeista nousee nuorisotakuun järjestelyitä varten.

Seuraavassa esitellään arviointia varten toteutetun kyselyn ja haastatteluiden kautta esille tulleita kehittämisehdotuksia tulevaa ohjelmakautta varten.

Hankkeiden toteuttaminen: Alueen hanketoimijoiden mukaan hankkeiden tavoitteet tulisi olla sisällöllisesti rajatumpia ja tarvelähtöisiä toteuttajien toiveista lähtemisen sijasta. Hankkeiden tavoitteiden ja sisältöjen tulisi olla realistisia aluetta ajatellen. Yksittäisten hankkeiden koetaan olevan tehokkaammin toteutettavissa kuin osahankkeina toteutettavien kokonaisuuksien. Usean toteuttajan hankkeissa selkeät pelisäännöt ovat hyvä sitouttamisen keino. Tähän toivotaan enemmän panostusta rahoittajalta, jolla on kokonaisnäkemystä alueen tilanteesta. Hankkeissa tehtävien kokeilujen mahdollistamiseksi toivotaan saatavan nykyistä enemmän tietoa toimintaa ohjaavista säännöksistä, jotta ne osattaisiin huomioida hankesuunnitelmaa tehtäessä. Rahoittajan toivotaan tarkastavan uudenlaisten menetelmien hyväksyttävyyden, jotta kehittämistyötä voidaan tehdä aidosti hankkeen aikana. Samoin rahoittajan ohjeiden tulee olla selkeitä.

Hanketoiminnassa olisi varmistettava, että hakijaorganisaatiot ovat aidosti sitoutuneita hankkeiden tavoitteisiin ja toteutukseen. Sitoutumista tarvitaan, jotta hankkeissa mahdollistuisi täysipainoinen työskentely, eivätkä toimijat vaihdu liikaa hankkeen aikana. Sitoutumisen varmistamiseksi hankkeiden toteuttajiksi tulisi valita innostuneita ja uudistumiskykyisiä työntekijöitä. Vaikka hankkeiden on todettu olevan organisaatioiden strategian mukaisia ja johdon hyväksymiä, organisaatiomuutokset ovat voineet muuttaa tilannetta. Tämä on vaikeuttanut hankkeiden toteuttamista. Tarvetta on nimenomaan organisaation eikä johtajien hyväksymisen ja sitoutumisen aikaansaamiselle. Panostusta halutaan enemmän organisaatioiden sitouttamisen lisäksi hankkeiden yhteiseen kehittävään arviointiin, joka tukisi toimintaa hankekauden aikana. Hanketoimintaan halutaan nykyistä enemmän suunnitelmallisuutta ja toiminnan jatkuvaa arviointia.

Suunnitelmallisuuden lisäksi hankkeisiin halutaan enemmän joustavuutta hankesuunnitelman muuttamiseen. Hankesuunnitelmien tulisi olla helpommin muutettavissa tilanteissa, joissa toiminnassa osoittautuu olevan korjaamisen varaa. Rahoituspäätöksiä tehtäessä toiminta on sopeutettava entistä paremmin myönnettyyn budjettiin. Vaikka kuluvalle ohjelmakaudella hankkeiden saamaa rahoitusta on pienennetty hankesuunnitelman jälkeen, hankkeiden tavoitteiden ja toiminnan karsintaa ei ole voitu tehdä riittävästi. Tällöin on syntynyt epäsuhtaa hankkeiden tavoitteiden ja resursoinnin välillä.

Hankkeiden kohdentuminen ja asiakkaat: Hankkeiden toivotaan kohdistuvan enemmän eri nuorisoryhmiin ja enemmän syrjäytymisvaarassa oleviin nuoriin. Alueen sairastavuus on edelleen maan keskiarvoa korkeampi, joten panostusta tarvitaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Toiminnan kannalta on tärkeää, että kaikilla hankkeen kumppaneiden asiakkailla on yhtäläinen mahdollisuus osallistua rahoitettuun toimintaan. Hankkeissa on oltava kohderyhmien osallistumisen mahdollistavia rakenteita.

Asiakasohjautuvuutta pidetään yhtenä keskeisenä haasteena kehittämishankkeissa. Nykyinen prosessi on liian hidas tilanteissa, joissa työnantaja ilmoittaa työvoiman tarpeista ja sopivaa henkilöä haetaan TE-palveluiden kautta. Hankkeet eivät saa työnhakijoiden yhteystietoja työpaikasta ilmoittamiseksi, vaan hankkeiden on odotettava TE-palveluiden tekemää ensimmäisen kontaktin ottamista työnhakijaan. Näin toimien yhteydenottoja työnhakijoilta on vähän ja työnantajat ovat monesti ehtineet hoitaa työvoimantarpeensa muuta kautta. TE-palveluilla on merkitystä asiakasohjauksessa ja parhaiten toimintaa on voitu tehdä alueilla, joilla on omat TE-hallinnon asiantuntijat.

Yhteistyö: Yhteistyö ELY-keskuksen ESR-hankerahoituksesta vastaavien kanssa on toiminut hankkeiden ja niiden sidosryhmien mukaan hyvin. Kuitenkin toiveita olisi saada ELY-keskus kokonaisuutena tiiviimmin mukaan hankkeiden tueksi. Myös yhteistyö maakuntaliiton kanssa on sujunut hyvin. Yhteistyön halutaan toimivan yhtä hyvin myös jatkossa hankkeiden päätoteuttajien ja rahoittajien välillä. Yhteistyötä voitaisiin tehdä enemmän hankkeiden yhteisten tulosten levittämisen tiimoilta. Rahoittajan toivotaan tarjoavan hankkeille kehittämiskumppaneita hankkeiden hakuvaiheesta alkaen, sillä rahoittajalla on tieto hakijoiden kokonaisuudesta. Monissa vastauksissa kerrotaan, kuinka verkosto tulisi saada mukaan jo suunnitteluvaiheessa ja saada toimijat sitoutettua toimintaan. Yhteistyön käynnistäminen edellyttää sitä, että toimijoilla on hyvissä ajoin tietoa haettavista hankkeista.

Yhteistyön tiivistämistä tarvitaan etenkin työnantajayhteistyön kehittämiseksi. Nykyisin useat hankkeet tavoittelevat samoja työnantajia eikä tällainen päällekkäisyys tuota tuloksia kenellekään. Toiveena on myös saada hankekonsortioita ja suurempia hankekokonaisuuksia sekä yhdessä suunniteltuja alueellisia hankesalkkuja. Jatkossa tarvittaisiin eri organisaatioiden hankkeita yhdistävä yhteinen konsepti. Tällainen voitaisiin luoda esimerkiksi oppilaitosten ja viranomaisien välille yrittäjämäisen toiminnan luomiseksi. Konseptin luomisessa on rahoittajien edustajilla tärkeä rooli.

Hanketoimijat toivovat alueellisesti tiukemmin rajattuja hankkeita, jotka kuitenkin välittävät tietoa laajemmilla foorumeilla. Yhteistyötä tarvitaan myös muilla alueilla toimivien tahojen kanssa hyvien käytäntöjen jakamiseksi ja huonojen ratkaisujen tekemisen estämiseksi. Tällaisesta kerrottiin konkreettisenä esimerkkinä muilta keskisuurten kuntien alueilta saadut kokemukset vuorovaikutteiseen tietoverkostoon tarvittavista edellytyksistä.

Menetelmät ja toimenpiteet: Arviointia varten tehdyissä haastatteluissa tuotiin esille, kuinka kuluvalle ohjelmakaudella on ryhdytty rahoittamaan aidosti innovatiivisen toiminnan lisäksi myös toimintaa, jota tulisi tehdä peruspalveluna. Tällaista peruspalveluna tuotettavaa toimintaa ovat mm. työhönvalmennus ja opintojen tukeminen koulutuksen keskeyttämisen estämiseksi. Toisaalta projekteja tarvitaan, koska peruspalveluiden kehittämistyölle ei yleensä ole resursseja. Lisäksi pilotoitujen toimintamallien vakiinnuttaminen koko organisaation läpäisevästi ja levittäminen muihin organisaatioihin ilman lisäresursseja voi olla hankalaa. Nuorten syrjäytymistä ehkäiseviä toimenpiteitä voidaan parantaa mm. menetelmien opinnollistamisen lisäämisellä. Kehitettävän toiminnan, kuten työpajatoiminnan, tulee entistä paremmin ja joustavammin reagoida toimintaympäristössä sekä koulutus- ja elinkeinorakenteessa tapahtuviin muutoksiin. Toiminnan kehittämiseksi tarvitaan yhä enemmän työpaja- ja koulupedagogiikan yhdistämistä. Koulu- ja työpajatoiminnan yhteisten toimintamuotojen kehittäminen vie aikaa ja edellyttää molemmista palveluista tietävän henkilöstön palkkaamista työpajoille. Alueella on edelleen tarvetta yrittäjämäisen toiminnan kehittämiseksi ja yrittäjyysammattopiston kaltaisen toiminnan kehittämiseksi.

Osaaminen ja asennoituminen: Toimintaympäristön muuttuessa tarvitaan nykyistä enemmän opettajien ja nuorisotyöntekijöiden osaamisen kehittämistä, jotta menetelmät kehittyisivät ja kehittämistoiminta tukisi muitakin kuin nykyistä rakennetta.

Asennemuutosta edellyttävä kehittämissyö vaatii aikaa, minkä toivotaan huomioitavan hankkeiden kestossa. Hankkeiden aikana kehitetyt verkostot vaativat ylläpitoa, sillä uusia järjestöjä ja muita toimijoita tulee alueelle. Asennoitumisen muutosta tarvitaan etenkin moniammatilliseen ja poikkihallinnolliseen yhteistyöhön. Nykyisin viranomaisten koetaan pitävän liiallisesti kiinni omien toimintansa rajoista ja hankkeiden edelleen liian paljon kiinni ns. omista asiakkaistaan tulosten saavuttamiseksi.

Tulosten vakiintuminen: Useiden vastausten mukaan panostusta tulisi tehdä enemmän suunniteltuihin tuloksiin ja kehittämistoimien jatkuvuuteen. Hanketoimintaan halutaan enemmän toiminnan jatkuvuuden varmistamista. Tätä voitaisiin edistää rahoittajan vaateella jatkuvuudesta ja jopa sanktiouhalla. Tulosten juurtumista voidaan varmistaa oppilaitoksissa riittävän pitkällä hankeajalla, sillä oppilaitosten vuosikello vaikuttaa kehittämistyön ja tulosten vakiintumisen tahtiin. Lyhyiden 2-3 vuoden hankkeiden ei katsota takaavan merkittäviä juurrutettavissa olevia tuloksia.

3 Johtopäätökset ja toimintasuositukset

3.1 Johtopäätökset

Arviointiaineiston perusteella voi tehdä seuraavat johtopäätökset Etelä-Savon nuorten ESR-hankkeista:

- Hankkeiden kohderyhmä ja tavoitteet on määritelty selkeästi ja tarkoituksenmukaisesti. Hankkeissa käytetyt keinot ovat olleet tarkoitukseensa soveltuvia eikä hankkeissa ole useinkaan jouduttu tekemään suuria muutoksia toteutuksessa. Hankkeiden toimeenpanoon ovat vaikuttaneet ulkoiset tekijät kuten yleinen taloustilanne, yhteistyötahojen organisaatiomuutokset ja hallinnolliset esteet enemmän kuin hankkeiden taustaorganisaatioihin liittyvät tekijät. Arviointiaineiston perusteella vain kahdessa hankkeessa tavoitteisiin ja toimeenpanoon liittyvät haasteet ovat olleet niin suuria, että ne ovat vaikuttaneet merkittävästi hankkeen tuloksiin.
- Hankkeita koskevan raporttiaineiston ja haastatteluiden perusteella hankkeet tekevät tiivistä yhteistyötä alueella. Aineiston perusteella on myönteistä se, että alueen oppilaitokset tekevät tiivistä yhteistyötä alueen elinkeinoelämän edustajien, yrityselämäyhteyksiä hoitavien viranomaisten kuten yritysneuvojen ja TE-toimiston edustajien sekä työelämään siirtymisessä tukevia nivelvaiheen palveluita tarjoavien työpajojen ja työhönvalmentajien kanssa. Myönteistä on myös järjestöjen ja kuntien välinen yhteistyö, joka vaikuttaa hyvin toimivalta.

Yhteistyössä on toisaalta edelleen kehittämisen varaa kolmannen sektorin toimijoiden sekä työnantajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Hankkeiden toteuttamisessa toivotaan enemmän panostusta ohjausryhmien tavoitteelliseen toimintaan ja sitoutumiseen. Ohjausryhmässä ovat mukana keskeiset tahot, mutta ne eivät tue riittävästi hankkeen toteutusta. Alueellista yhteistyötä tekevissä hankkeissa yhteistyön toimivuus vaihtelee kunnittain. Mm. palveluohjausta kehittäneissä kunnissa yhteistyö on sujunut parhaiten pienimmissä kunnissa, mutta yhteistyön toimivuus ei ole ollut hankkeissa kiinni pelkästään kunnan koosta. Yhteistyössä on ollut kuitenkin jossain määrin haasteita eri toimijoiden roolien ja tehtävien määrittämisessä. Kehittämishankkeissa on koettu joissakin tapauksissa toisten reviirille astumista, ja muuhun kuin organisaation omaan perustehtävään liittyvän kehittämistyön toteuttamista.

- Hankkeiden seurantatietojen, loppuraporttien ja hankearviointien perusteella Etelä-Savon nuorten hankkeet ovat saavuttaneet tavoitteitaan hyvin. Vaikka joissakin hankkeissa on jääty suunnitelluista asiakasmääriin liittyvistä tavoitteista, hankkeet ovat saavuttaneet niiden tavoitteiksi asetetut keskeiset tavoitteet yksittäisiä tapauksia lukuun ottamatta. Hankkeissa on saatu aikaan nuorten osallisuuden lisääntymisen, terveyden ja hyvinvoinnin, elämänhallinnan paranemisen sekä koulutukseen ja työhön sijoittumisen lisäksi aikaa uusia palveluita ja palvelurakenteita, joita voidaan hyödyntää hankeaikaisen toiminnan jälkeen. Nuorisotakuun toteuttamisen kannalta Etelä-Savon alueen edellytykset toimia takuun mukaisesti vaikuttavat hyviltä. Alueella on kehitetty toimintamalleja, joilla voidaan tukea nuorten siirtymiä matalan kynnyksen toiminnasta yrittäjyyteen asti.
- Arviointiaineiston perusteella hankkeiden tuloksista viestimisessä ja uusien palveluiden hyödyntämisessä on vielä parantamisen varaa. Vaikka hankkeita toteuttaneissa organisaatioissa olisi tietämystä olemassa olevista kehitetyistä uusista palveluista, kysymyksiä herää niiden hyödyntämisestä toisissa organisaatioissa. Alueelle on saatu aikaan uusia menetelmiä, palveluita ja

palvelurakenteita, joita kannattaa hyödyntää yli organisaatorajojen. Tietämys kehitetyistä palveluista vaikuttaa siihen, osataanko Etelä-Savon alueella ohjata nuoria uusiin palveluihin.

- Arviointiaineiston perusteella Etelä-Savon nuorten hankkeissa on saatu aikaan vaikutuksia etenkin työtavoissa ja käytännöissä. Hankkeissa on pystytty kehittämään juurrutettavissa olevia menetelmiä, palveluita ja palvelurakeita. Hankkeilla on loppuraporttien, seurantatietojen, haastatteluiden ja kyselyiden mukaan pystytty vaikuttamaan kohderyhmään.

Muutoksia on saatu aikaan mm. koulutusorganisaatioiden henkilöstön suhtautumisessa sekä nuorten motivoitumisessa ja sijoittumisessa, mistä kertovat seurantajärjestelmässä olevat suuret koulutuksessa olevien henkilöiden osuudet hankkeen päätyttyä. Tilastokeskuksen Opintojen kulku tilastojen perusteella Etelä-Savon nuorille suunnatun ammatillisen koulutuksen viidessä vuodessa suorittaneiden osuus on kasvanut. Vuoden 2006 nuorille suunnatun ammatillisen koulutuksen uusista opiskelijoista 64 % oli suorittanut opinnot vuoden 2009 loppuun mennessä, kun vuonna 2009 opintonsa aloittaneista uusista opiskelijoista oli suorittanut vuonna 2012 ammatillisen tutkinnon 66 %⁴. Keväällä 2014 Etelä-Savossa on saatu aikaan valtakunnallisesti hyvä nuorten aktivointiaste siitä huolimatta, että alueen nuorisotyöttömyys on kasvanut. Aktivointiaste kertoo nuorten sijoittumisesta palveluihin, joilla voidaan estää työttömyyden pitkittymistä ja sen myötä merkittävästi kasvavaa syrjäytymisen riskiä. Hankkeiden hyvät sijoittumistulokset osoittavat, että nuorten ESR-projekteilla on voitu ainakin osaltaan hillitä työttömyyden vielä suurempaa kasvua. Hankkeissa kehitetyillä koulutusta ja työllistymistä tukevilla uusilla palveluilla voi arvioida olevan vaikutusta siihen, että alueella on ollut mahdollisuuksia ohjata nuoret palveluihin heikosta yleisestä työmarkkinatilanteesta huolimatta.

Laajimpia organisaatiotason muutoksia on näkyvissä Mikkelissä Vartti-hankkeessa ja Mäntyharjulla Kytkin-hankkeessa, joiden myötä on huomioitu nuorten kouluttautumiseen ja työllistymiseen liittyvät asiat keskeisemmin kunnan strategiassa. Molemmilla hankepaikkakunnilla on pyritty kehittämään nuorisotakuun mukaisia palveluita osana muuta kunnan työllisyyskehitysohjelmaa. Pieksämäellä on saatu aikaan Teko-paja -hankkeen avulla muutoksia organisaation strategisessa panostamisessa työpajatoimintaan.

- Jo päättyneissä sekä kevään 2014 jälkeen toimivissa hankkeissa on jäämässä tuloksia ja hyviä käytäntöjä. Yleisimmin hankkeet ovat tuottaneet uusia palveluita nuorten nivelvaiheisiin. Näistä esimerkiksi koulutukseen hakeutumisen kynnyksiä madaltava avoin ammattiopisto, opintojen läpäisyä tehostavat valmennuksen ja erityisopetuksen toimintamallit, tukimallit oppilaitosten välisiin siirtymiin ja koulutuksesta työelämään siirtymisen. Nivelvaiheiden palveluita on kehitetty myös työttömyydestä työhön siirtymiseksi kuten opinnollistamista ja työhönvalmennusta. Hankkeiden tuloksina on kehitetty uusia menetelmiä mm. mediavaikuttamiseen, liikuntaneuvontaan ja yrittäjyysvalmennukseen. Alueelle on syntynyt hankkeiden myötä myös uusia palvelukokonaisuuksia kuten matalan kynnyksen palvelupiste ja ohjauskeskus. Lisäksi hankkeissa on saatu aikaan uusia palvelurakenteita kuten nuorisoalan osaamiskeskus, urheiluakatemia, työpaja ja osuuskunta.

Kuten edellä hankkeiden toteutusta koskevassa luvussa todettiin, hankkeiden toteutusympäristöön liittyvät tekijät ovat vaikeuttaneet kehittämistyön toimeenpanoa. Hankkeiden tulosten vakiinnuttamisessa on kuitenkin suuri merkitys hankkeen toteuttajaorganisaatioiden toiminnalla. Haasteena on se, miten hankkeiden taustaorganisaatiot saadaan sitoutumaan toimintamallien vakiintumiseen. Useimmissa tapauksissa toiminnan jatkuvuuteen vaikuttaa etenkin organisaatioiden johdon suhtautuminen ja panostaminen kehitettyyn toimintaan. Tällaisia ovat mm. oppilaitoksissa kehitetyt opintojen tukemisen sekä opiskelemaan ja työelämään siirtymistä tukevat nivelvaiheiden palvelut ja yrittäjyysvalmennuksen kaltaiset menetelmät. Alueellisen yhteis-

---

⁴ Tilastokeskuksen henkilöperusteisia kokonaisaineistoja yhdistämällä luotu tilasto kuvaa perusasteen jälkeisen koulutuksen uusien opiskelijoiden opintojen kulkua tutkinnon suorittamiseen asti. Tilastoissa on saatavilla tietoa aloitetusta koulutuksesta, koulutuksen kestosta, koulutuksen vaihtamisesta sekä siitä, mitä opiskelijat ovat tehneet, jos ovat keskeyttäneet aloittamansa koulutuksen. http://193.166.171.75/Database/StatFin/kou/opku/opku_fi.asp

työverkoston merkitys on suurempi poikkihallinnollisissa moniammatillisuuteen perustuissa palvelumuodoissa kuten työpajatoiminnassa ja työhönvalmennuksessa. Myös nuorisoalan osaamiskeskittymästä Juveniasta saatavaan pitkäaikaiseen hyötyyn alueella vaikuttaa se, osaavatko alueen toimijat käyttää alueelliseen tiedontuotantoon mahdollista toimijaa. Valtakunnalliset Ohjaamo-mallin kehittämiseen liittyvät suunnitelmat vaikuttavat puolestaan osaltaan matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapisteen Olkkarin ja Avoimen ammat- tiopiston toiminnan vakiintumiseen.

- Arvioinnin perusteella osa hankkeiden toiminnosta on sellaisia, joita olisi mahdollista toteuttaa ilman hanketoimintaa. Nuorten palveluihin liittyvää moniammatillista yhteistyötä, yrittäjyyttä tukevia opintoja, työhönvalmennusta, työpajatoimintaa sekä opiskelija- ja oppilashuollon palveluita tulisi järjestää olemassa olevien ohjeiden, säännösten ja suositusten mukaisesti paikallisten tarpeiden mukaisesti. Hankkeiden kokemukset osoittavat kuitenkin sen, että toiminnalle on ollut aitoa tarvetta eivätkä nuorten tarvitsemat palvelut ole olleet kattavasti käytettävissä. Käynnistyvällä ohjelmakaudella on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota siihen, että hankerahoituksella pyritään vaikuttamaan myös pitkäjänteiseen kehittämiseen eikä liian painokkaasti vain reagoimaan nuorten työttömyyden kasvuun ja järjestämään toimintaa siihen vastaamiseksi.
- Käynnissä olevalla kaudella yhteistyö kuntien kanssa on toiminut vaihtelevasti. Yhteistyön näkökulmasta alueella toivotaankin etenkin kaikkien kuntien osallistumista toimintaan sekä hallinnonrajat ylittävää toimintaa, jolla voidaan aidosti auttaa nuoria "siilomaisesti" tarjottavan tuen sijasta. Hallinnonrajojen ylitystä toivotaan myös kuntien ja yritysten välille. Käynnissä olevalla ohjelmakaudella hankkeiden välinen yhteistyö on riippunut etenkin hankkeiden omasta aktiivisuudesta. Tulevalla ohjelmakaudella ELY-keskuksen toivotaan tukevan enemmän projektien välistä verkostoitumista mm. järjestämällä projektitoimijoille yhteisiä tapaamisia. Alueella on kiinnostusta saada aikaan yhteinen tavoitteellinen sateenvarjohanke, kehittämiskonsepti, jossa on mukana eri toimijoita.
- Arviointiaineiston mukaan nuorten hankkeissa tehdyn kehittämistyön sisältöihin ei ole suuria muutostoiveita. Hankkeiden toteuttajilla on tulevaa ohjelmakautta varten täsmennettyjä ja edelliseen ohjelmakauden kokemusten vuoksi jalostuneita hankeideoita. Hanketoimijat toivat esille tarvetta edelleen mm. nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen mm. liikunnan ja kulttuurin avulla, nuorten osallisuuden lisäämiseen, maahanmuuttajien saamiseen alueelle ja panostamista heidän kotoutumiseensa, työpajatoiminnan edelleen kehittämiseen opinnollistamisen avulla, työkoulutoiminnan kehittämiseen sekä erityisesti toisen asteen koulupudokkuuden estämiseen. Sisällöissä tuli esille tarve kehittää myös mm. verkostomaista oppilaitosta ja erityispedagogiikkaa eli opiskelijalähtöistä vaihtoehtopedagogiikkaa, verkko-ohjausta ja alueellisesti tasa-arvoisia osallistumismahdollisuuksia, kuten matalalla osallistumiskynnyksellä erilaisia osallistujia kokoavaa toimintaa.

3.2 Toimintasuositukset

- Käynnistyvälle ohjelmakaudelle 2014–2020 Etelä-Savoon on hyödyllistä rakentaa nuorten hankkeille tavoitteellinen sateenvarjohanke, jolla vahvistetaan nuorisotakuun alueellista toteuttamista.**

Etelä-Savo on kompakti alue, jonka toimijat tuntevat toisensa ja ovat tehneet pitkään hankeyhteistyötä. Hankkeille järjestetyssä työpajassa tuli esille, kuinka alueella on muutoshalukkuutta ja kypsyttä muutokselle. Alueella on mahdollista kehittää toimintamallia, jossa yksittäisten, eri toimijoiden toteuttamien projektien lisäksi Etelä-Savoon käynnistetään yhteisiin tavoitteisiin tähtäävä sateenvarjohanke. Käynnissä olevalla ohjelmakaudella eri teemoille rakentuneilla valtakunnallisilla kehittämissuunnitelmissa, kuten aikuisohjauksen, välityömarkkinoiden, maahanmuuttajien alkuohjauksella ja työperäisen maahanmuuttoa edistämällä, on ollut oma koordinaatio- ja tukirakennehankkeensa. Yhtenä esimerkkinä vastavasta verkostomaisesta kehittämisestä tuotiin esille Työelämä 2020 -verkosto, jossa eri toimijoilla on yhteinen tavoite ja eri toimeenpanopolut niiden käytäntöön laittamiseksi.

Käynnistyvällä ohjelmakaudella Etelä-Savoon luotava sateenvarjohanke olisi siten eräänlainen alueellinen tukirakennehanke, joka edistäisi alueen maakuntastrategian ja nuorisotakuun mukaista toimintaa. Sateenvarjohankkeessa jokaisella toimijalla olisi oikeus ja velvollisuus keskustella oman taustaorganisaation ja siellä toteutettavan kehittämissuunnitelman tavoitteista, tehtävistä ja toiminnoista sekä eri tahojen kanssa tehtävästä yhteistyöstä osana kehittämiskokonaisuutta. Yhteinen kehittämissuunnitelma mahdollistaisi paremmin paikallisten tarpeiden kartoituksen sekä eri tahojen roolien määrittämistä osana yhteisesti edistettävää kokonaisuutta.

Sateenvarjohanke eli alueellinen tuki- ja koordinaatiohanke olisi hyvä kehittämisalusta hankkeiden verkostoitumiselle, hankkeiden kokemusten vaihtamiselle ja tuloksista tiedottamiselle. Yhteisillä tapaamisilla ja toimintamalleista keskustelemisella voitaisiin varmistaa entistä paremmin asiakasohjausta ja yhteistyön toimivuutta eri tahojen kanssa.

Tulevalla ohjelmakaudella on suunniteltu lyhyiden täsmätavoitteisiin tähtäävien kehittämissuunnitelmaiden käynnistämistä. Yhteinen kehittämissuunnitelma mahdollistaisi sen, etteivät lyhytkestoisten hankkeiden toiminta ja tulokset jäisi näkymättömiin. Laajat monialaista yhteistyötä ja asennoitumisen muutosta edellyttävät pidemmän kehittämisajan. Yhteisessä tuki- ja koordinaatiohankkeessa voidaan jakaa näkemyksiä toimintojen jatkuvuuden tärkeydestä ja alueen kannalta tärkeistä priorisoinneista paremmin kuin yksittäisten hankesuunnitelmien laatimisen yhteydessä.

2. Sateenvarjohankkeen suunnittelussa on huomioitava, että maakuntastrategian ja nuorisotakuun ympärille rakentuva tuki- ja koordinointihanke edellyttää resursointia, tavoitteiden asettamista ja tulosten seuranta.

- a) Käynnistyvällä ohjelmakaudella suunnataan rahoitusta erityisesti nuorten palveluiden kehittämiseen. Aluekehittämisen kannalta on tarkoituksenmukaista, että paikalliset palveluntuottajat kehittävät nuorten palveluita käytännön tasolla ja saavat tukea työhönsä aluehallinnon toimijoita. Sateenvarjohankkeen toteuttaminen edellyttää ELY-keskuksen ja maakuntaliiton panosta toiminnan suunnitteluun ja koordinoimiseen varmistamiseen.
- b) Sateenvarjohanke ei toimi omaehtoisesti, vaan tapaamisten järjestämiseen ja muuhun yhteistoimintaan on varattava riittävästi resursseja. Alueellisen tuki- ja koordinaatiohankkeen toteuttaminen edellyttää vähintään osa-aikaista paneutumista eri tahojen sitouttamiseen ja toiminnan edistämiseen. Sateenvarjohankkeen alla toimivien hankkeiden on myös hyvä varata riittävästi resursseja sateenvarjoyhteistyöhön.
- c) Tuki- ja kehittämisrakenteen koordinoimisen lisäksi tai koordinoimisen osana tehtäväksi työksi on hyödyllistä käynnistää nuorten hankkeille yhteinen kehittävä arviointi. Hankkeiden toteuttamisajan toimiva säännöllisesti toteutettava kehittävä arviointi tukee hankkeissa tehtävää käytännön kehittämistyötä, tulosten saavuttamista sekä tulosten juurruttamista, johon hankkeet olisivat kaivanneet enemmän yhteistä toimintaa käynnissä olevalla ohjelmakaudella.
- d) Tuki- ja koordinaatiohankkeen suunnittelussa voidaan käyttää jo olemassa olevia foorumeita, kuten nuorisotakuun ympärille käynnistettyä työryhmää sekä hyvinvointialan kumppanuuspöytä. Jotta nämä ryhmät toimisivat kehittämishankkeiden toimintaa paremmin tukevin foorumeina, niiden toimintaa on tarpeen kehittää. Nuorisotakuun työryhmä ja hyvinvointialan kumppanuuspöytä voisivat kehittymisen jälkeen toimia entistä tavoitteellisemmin, suunnitelmallisemmin ja eri tahot sitouttavammin myös nuorten ESR-hankkeiden tukena.

3. Yksittäisten hankkeiden tasolla tulee panostaa enemmän organisaatioiden sitoutumisen varmistamiseen sekä yhteiskehittämiseen yhteistyön tekemisen sijasta.

- a) Käynnissä olevalla ohjelmakaudella hankkeiden taustaorganisaatioiden sitoutuminen kehittämishankkeisiin vaikuttaa olleen jossain määrin henkilö- eikä organisaatiokoh- taista. Tämä on vaikuttanut etenkin hankkeiden tuloksiin. Hankkeiden toteutukseen ja tuloksiin vaikuttava toimintaympäristö tulee muuttumaan myös lähitulevaisuudessa mm. käynnistyvän tutkintouudistuksen myötä.
Organisaatioiden sisällä olisi hyödyllistä miettiä keinoja, miten toimintaan ja tulosten juurruttamiseen löydetään keinoja. Mm. useiden osatoteuttajien hankkeissa on saatu hyviä kokemuksia sopimuksellisista keinoista toimijoiden sitouttamisessa.
- b) Hankkeet ovat tehneet paljon yhteistyötä keskenään, mutta tarvetta olisi lisätä etenkin palveluiden kehittämiseen ja tulosten vakiinnuttamiseen liittyvää yhteistyötä.
Jatkossa tarvitaan myös ohjausryhmätyöskentelyn kehittämistä. Ohjausryhmissä on ollut näkyvissä sitoutumisen puutetta sekä irrallisuutta kehittämistyöstä. Ohjausryhmiin kootaan kuitenkin keskeiset paikallisten toimijat, joilla on mahdollisuuksia toimia nykyistä enemmän myös toiminnan kehittämisen tukena sekä auttaa ja tarpeen mukaan velvoittaa hankkeiden taustaorganisaatiota tulosten vakiinnuttamisessa. Ohjausryhmien

aktiivinen rooli mm. juurruttamistyössä on myös virallisen ohjausryhmäohjeistuksen mukaista ESR-toiminnassa. Tiivistii yhteistyötä tekevissä hankkeissa olisi mahdollista käyttää yhteisiä ohjausryhmiä, mikä toisi lisäarvoa kehittämistyöhön ja vähentäisi kiireisten ohjausryhmän edustajien päällekkäistä työtä.

- 4. Käynnistyvällä rakennerahasto-ohjelmakaudella olisi hyödyllistä rahoittaa edelleen koulutuksen ja työelämän nivelvaiheiden palveluita, kuten opintojen läpäisyä ja työelämään siirtymistä edistäviä palveluita sekä matalan kynnyksen toimintaa, jota voidaan toteuttaa jalkautuvalla työllä ja yhdestä pisteestä saatavilla palveluilla. Hankkeissa on tärkeää huomioida myös jatkossa alueen erityispiirteet kuten hajanainen ja maaseutumainen asutus sekä pienyrittäisyys.**

Kuntoutussäätiön toteuttamien nuorten palveluiden vaikuttavuuden parantamista koskevan tutkimuksen⁵ ja nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen⁶ hankkeissa vuosina 2013–2014 on selvitetty, mitkä ovat tehokkaita palveluita nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Sosiaali- ja terveys- sekä koulutus- ja työllisyyspalveluja koskevat tutkimukset osoittavat, että syrjäytymisen ehkäisyssä päästään parhaisiin tuloksiin suunnitelmallisten ja tavoitteellisten integroitujen palvelukokonaisuuksien avulla. Nuorille satunnaisesti tarjottavat yksittäiset palvelut johtavat harvoin irti syrjäytymiskierteestä. Yhteisenä nimittäjänä hyvin nuoria tukeville palveluille on se, että peruspalveluissa pyritään estämään pudokkuutta erilaisin tukikeinoin ja tartutaan moniammatillisesti pudokkaisuun nivelvaiheissa. Tutkimusten mukaan yhden luukun periaatteella toimivat matalan kynnyksen palvelupisteet, jotka ottavat kopin nuoresta, tekevät palveluohjausta ja seuraavat prosessia, tekevät tehokasta nuorten syrjäytymisen ehkäisytyötä. Monialaiseen yhteistyöhön liittyvät tehokkaat palvelut ovat erilaiset nivelvaiheiden saattaen vaihtamisen periaatteella toteutetut yhteistyömallit, joiden avulla varmistetaan systemaattisesti nuorten pääsy palvelu-, työ- tai koulutuspolulle eteenpäin. Mm. nuorten koulutukseen pääsyn ja kouluttautumisen tukemisessa ovat oppilaitosten, etsivän nuorisotyön, nivelvaiheen koulutuspalveluiden ja työpajojen väliset yhteistyömallit osoittautuneet tuloksellisiksi. Tutkimuksissa on suositeltu myös uudenlaisten räätälöityjen ja työelämälähtöisten koulutusmallien ottamista osaksi perustoimintaa. Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen hankkeessa tuli esille työnantajien kiinnostus tehdä yhteistyötä oppilaitosten kanssa nuorten palveluiden kehittämiseksi.

Tulevalla kaudella ESR-rakennerahasto-ohjelman nuorten syrjäytymisriskiä vähentävien palveluiden kannalta keskeiset toimintalinjat ovat Työllisyyden ja työvoiman liikkuvuus (3), Koulutus, ammattitaito ja elinikäinen oppiminen (4) sekä Sosiaalinen osallisuus ja köyhyyden torjunta (5).

Nuorten palveluissa tulee esille jo lapsuusajalta lähtevän varhaisen puuttumisen merkitys. Vaikka varsinainen sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä perhepalveluiden kehittäminen on muiden rahoittajien vastuulla, yhteistyön tekeminen edellä mainittujen tahojen kanssa on tarpeellista etenkin eniten tukea sosiaaliin ja elämänhallinnan ongelmiin apua tarvitsevien nuorten palveluiden kehittämisessä. ESR-hankkeissa on mahdollista huomioida perhe ja muu lähipiiri osana nuorten kokemusmaailmaa ja sen myötä palveluiden järjestämistä. Kuluvalla ohjelmakaudella Etelä-Savossa tätä on toteutettu mm. Savonlinnassa nuoren tukiperhemallin avulla. Nuorten hyvinvoinnin ja terveyden ulottuvuus sekä osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ovat läpileikkaavia teemoja, jotka on tärkeää huomioida jokaisella nuorten palveluihin liittyvällä toimintalinjalla (3-5). Nuorten aito kuuleminen ja osallistuminen heille tarjottavien palveluiden suunnitteluun on toteutunut kuluvalla ohjelmakaudella mm. Olkkari-toiminnassa. Työttömien ja opiskelijoiden terveyspalvelut sekä muut peruspalveluissa tuotettavat hyvinvointia tukevat palvelut ovat merkityksellisiä varhaisen ongelmien ehkäisyn näkökulmasta.

⁵ Notkola V., Pitkänen S., Tuusa M., Ala-Kauhaluoma M., Harkko J., Korkeamäki J., Lehikoinen T., Lehtoranta P., Puimalainen J. (Kuntoutussäätiö) Ehrling L., Härmäläinen J., Kankaanpää E., Rimpelä M., Vornanen R. (konsortioyhteistyö) (2013). Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia? Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013 marraskuu 2013.

⁶ Tuusa Matti, Pitkänen Sari, Shemeikka Riikka, Korkeamäki Johanna, Harju Henna, Saares Aurora, Pulliainen Marjo, Kettunen Aija & Piirainen Keijo (2014). Yhdessä tekeminen tuottaa tuloksia. Nuorisotakuun tutkimuksellisen tuen loppuraportti. Tutkimuksellinen tuki nuorisotakuun toimeenpanon seurannassa ja vaikuttavuuden arviointiin käytettävien indikaattorien kehittämisessä nuorisotakuun I toimeenpanovuonna 2013. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys. 15/2014;

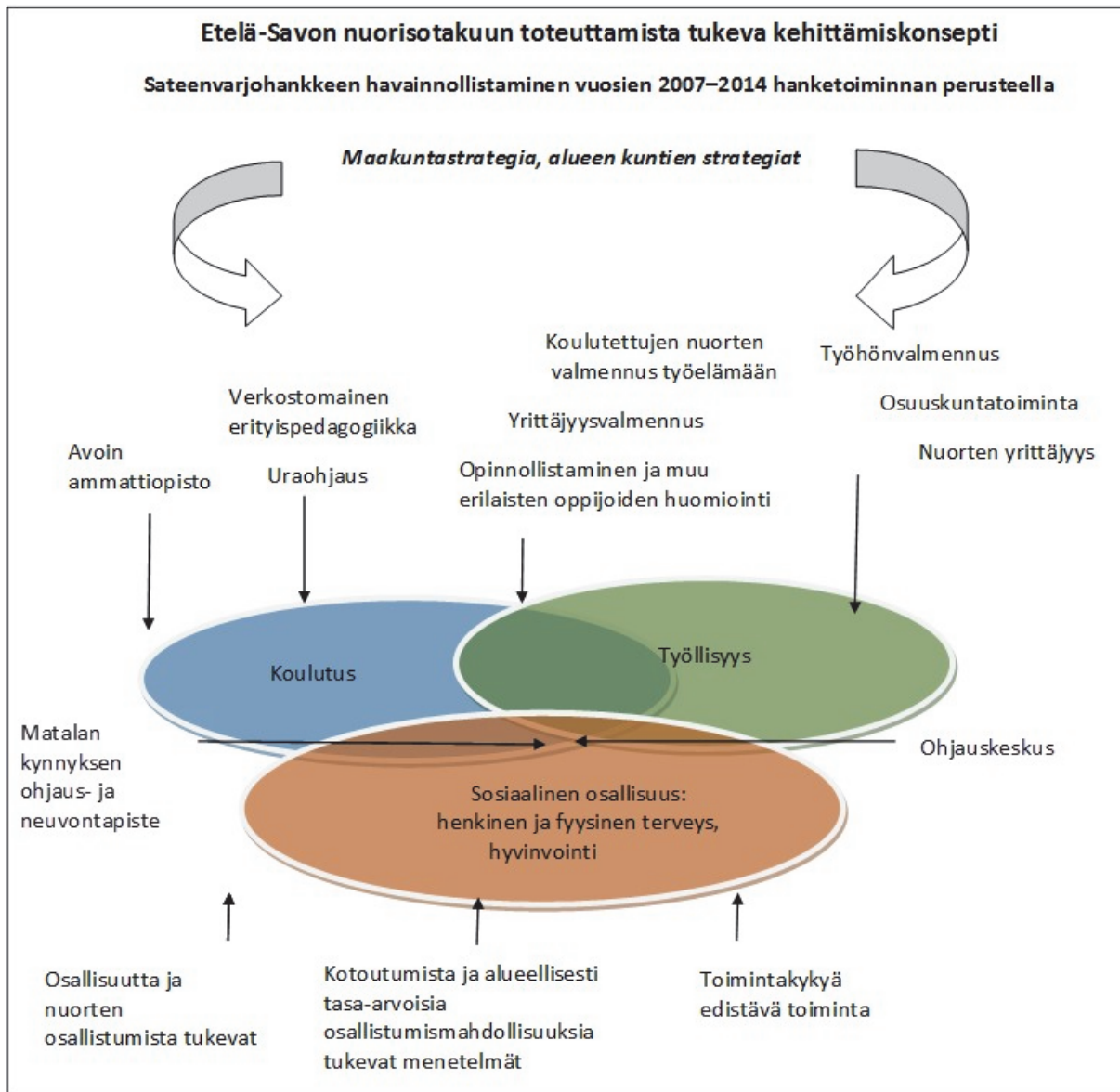
Koulutuksen kehittämisessä alueen toimijat korostivat pudokkuuden estoa toiselta asteelta. Jatkossa olisi tärkeää saada mukaan kehittämistyöhön ammatillisten oppilaitosten lisäksi lukiot. Paikalliset oppilaitokset ovat keskeisiä toimijoita nuorten peruspalveluna: suurin osa nuorista opiskelee, mutta vain harva on sosiaalitoimiston asiakkaana. Oppilaitoksissa on tarpeen jatkaa kuluvalle ohjelmakaudella alkanutta koulutukseen hakeutumista edistävää avoimen ammattiopiston toimintaa, maahanmuuttajanuorten kouluttautumisen tukemista, erityispedagogiikan uusien muotojen kehittämistä sekä muita koulutuksen läpäisyä ja koulutuksesta työhön siirtymistä tukevien palveluiden kehittämistä. Nuorten ongelmiin puuttuvien palveluiden kehittämisen lisäksi oppilaitoksissa voidaan kehittää myös niitä ennalta ehkäisevää nuorten yhteisöllisyyttä ja osallisuutta tukevia palveluita, jotka lisäävät kaikkien nuorten hyvinvointia. Tällöin esimerkiksi nuorten osallisuutta tukevan mielekkään vapaa-ajantoiminnan järjestäminen voidaan liittää myös kouluttautumista tukeviin palveluihin.

Työllisyyden tukemisessa Etelä-Savossa on tehty sitä toimintaa, joka on yleisesti ottaen tutkimuksissa selvitetty olevan tuloksellista. Tällaista ovat työhönvalmennus ja työpajatoiminta. Jatkossa olisi tarpeen rahoittaa hankkeita, joissa nämä tärkeät palvelut olisivat tiiviimpi osa muuta nuorille tarjottavaa palvelukokonaisuutta. Etelä-Savon hankkeista mm. Pieksämäellä onnistuttiin luomaan työpajalle jo alusta lähtien yhteyksiä oppilaitosmaailmaan sekä kehittämään opinnollistamista, joka pidetään tarpeellisena räätälöitynä ja tuettuna koulutusmallina. Palvelukokonaisuuksien rakentamista ja työnjakojen selvittämistä olisi mahdollista tehdä esimerkiksi mallintamalla yksittäisen tahon palvelun sijasta TE-palveluiden työhönvalmennusta, työpajojen työhönvalmennusta ja oppilaitoksissa tarjottavaa opinnoista työhön siirtymisen tukipalvelua alueellisena nivelvaiheen palvelumuotona. Samoin yritysvalmennusvalmennus olisi hyödyllistä kytkeä osaksi yksittäisesti tuetun menetelmän sijasta osaksi muita työssäoppimisen ja työelämään siirtymisen tukipalveluita, joita voitaisiin tarjota opiskelijoiden lisäksi myös työttömille nuorille.

Kuluvalle ohjelmakaudella hankkeet tavoittivat hyvin alueen kunnat, mutta niissä ei pystytty huomioimaan mm. palveluiden saavutettavuuteen vaikuttavaa vuonna 2013 tapahtunutta TE-palveluiden keskittämistä. Alueen nuorille on pyrittävä kehittämään tasa-arvoisesti saatavilla olevia ohjaus- ja tukipalveluita mm. jalkautuvan työn sekä puhelin- ja sähköisten henkilökohtaisten tukimuotojen kautta. Yrityskehittämisen hankkeissa on hyödyllistä toteuttaa entistä enemmän yrityksiin suoraan yhteydessä olevia toimintoja ja työnantajien täsmätarpeisiin räätälöityjä rekrytoinnin tukipalveluita. Tulevalla ohjelmakaudella on hyödyllistä siirtyä yhä enemmän välillisesti työnantaja hyödyttävistä palveluista heitä ja nuoria suoraan kohtaannuttavien palveluiden kehittämiseen.

Yksi keskeinen kehittämistoive käynnistyvällä ohjelmakaudella toteutettavalle kehittämistyölle on sektori- ja hallintoalarajojen ylittäminen. Seuraavaan kuvioon on kuvattu toimintalinjojen risteymät toisiinsa. Vaaka-suunnassa siirrytään nuorten osallisuutta lisäävistä palveluista koulutuksen kautta työelämään. Pystysuunnassa tulee puolestaan esille siirtymä nuoresta itsestään palveluiden kautta strategiatasolle saakka. Kuvioon on koottu esimerkinomaisesti käynnissä olevalla ohjelmakaudella kehitettyjä palveluita ja toimintamuotoja. Esimerkeillä halutaan osoittaa, kuinka sateenvarjohankkeessa on löydettävissä rajapintoja ja omia rooleja osana nuorten palveluiden kehittämistä sekä nuorten osallisuuden, kouluttautumisen ja työllisyyden edistämistä.

Kuvio 6. Esimerkki Etelä-Savon nuorisotakuun toteuttamista tukevasta sateenvarjohankkeen kokonaisuudesta.

4 Itsearviointi

Ulkoisen arvioinnin tehtävänä on ollut pohtia arvioinnin onnistumista suhteessa arviointikysymyksiin. Ulkoinen arviointi toteutetaan rakennerahasto-ohjelmakauden loppuvaiheessa tehtävänä koostavana arviointina. Lähtökohta arvioinnille on sikäli hyvä, että mahdollisimman loppuvaiheessa tehtävässä arvioinnissa on saatavilla runsaammin loppuraporttiaineistoa, kun suurin osa hankkeista on jo päättymässä. Arvioinnin tehtävänä on ollut selvittää ensinnäkin hankkeiden lyhytaikaisia tuloksia. Se, että arviointi oli rajattu nuorten hankkeisiin, mahdollisti syvemmän tulosten analysoinnin kuin jos arvioinnin kohteeksi olisi valittu satunnaisesti nippu alueella toteutettuja hankkeita. Hankeraporteista oli saatavilla tietoa hankkeista, joiden tulokset eivät olleet suunnitellun kaltaisia. Näissä hankkeissa toimintamalleja ei ole myöskään voitu vakiinnuttaa. Ulkoisessa arvioinnissa on esitetty hankkeiden itsensä kertomia asiakastuloksia. Syvempi analyysi siitä, millaisille kohderyhmille hanke on tuottanut tuloksia, ei ollut näissä puitteissa mahdollista. Hankkeiden pitkäaikaisten vaikutusten selvittäminen edellyttää jälkikäteistä arviointia, sillä osa tuloksista ja vaikutuksista tulee esille vasta pidemmällä aikavälillä. Tällaisia tuloksia ovat mm. kouluttautumiseen ja työllistymiseen liittyvät vaikutukset, joiden hankkeen jälkeisestä kestosta ei ole saatavilla tietoa. Toisaalta käsillä olevan arvioinnin aikana tuli esille ainakin yksi tapaus, jossa hankkeen jälkeen vakiintunut hyväksi havaittu toimintamuoto oli lakkautettu.

Ulkoisen arvioinnin toteuttamisaika oli hyvin lyhyt, noin kaksi kuukautta aloituskokouksesta julkaistuun raporttiin. Arviointi toteutettiin kevättalvella hiihtolomien, pääsiäisen ja vapun aikaan, mikä vaikutti osaltaan aineistonhankinnan mahdollisuuksiin. Arvioitsijat olivat ottaneet tämän aikarajoituksen huomioon ja keskittyivät kirjallisen aineiston käsittelyyn ja työpajatyöskentelyyn. Arvioinnissa haastateltiin hanketoiminnan kannalta keskeisiä tahoja ja tehtiin muuta aineistoa täydentäviä projektitoimijoiden haastatteluita. Jos arvioinnin toteutusaika olisi ollut hieman pidempi, aineistoa olisi voitu koota enemmän myös ohjausryhmien ja taustatahojen edustajilta. Toisaalta täydentävät haastattelut sekä arviointia varten toteutettu työpaja vahvistivat syntynyttä kuvaa, eikä erityistä tarvetta lisääaineistolle ollut. Toimijoiden osallistuminen mahdollisti sen, että arvioinnissa saatiin tietoa uutta ohjelmakautta koskevien kehittämis ehdotusten esille tuomiseen. Ennen arvioinnin loppuraportin luovuttamista toteutetussa työpajassa käyty keskustelu vahvisti kuvaa siitä, että arvioinnin havainnot olivat osuneet oikeaan: osallistujat tunnistivat esitetyt havainnot.

Ulkoinen koostava temaattinen hankearviointi on ollut käynnissä olevalla ohjelmakaudella saman kohderyhmän ja teeman parissa toimivien hankkeiden arvioimiseksi soveltuvin ratkaisu. Pääpiirteinen alueen hankkeiden tulosten arviointi on kuitenkin enemmän kuin mitä valtakunnallisilla ohjelmataso arvioinneilla tai yksittäisillä hankearvioinneilla voidaan saada aikaan. Työpajassa keskustelu kiteytyi käynnistyvällä ohjelmakaudella toteutettavaan sateenvarjohankkeeseen, alueelliseen konseptiin. Aineistossa tuotiin esille myös toive saada hankkeille yhteistä kehittävä arviointia. Tällainen hankkeita yhdistävän kehittämisverkoston arviointi tukisi koko prosessin aikainen kehittävä arviointi paremmin kuin nyt toteutetun kaltainen ulkoinen loppuarviointi. Hankkeille yhteinen kehittävä arviointi ei kuitenkaan korvaisi hankkeiden itse teettämiä vaikuttavuusarviointeja, joiden kautta saadaan syvällisesti esille hankkeiden asiakas- ja yhteistyötuloksia.

Liitteet

Liite 1. Nuorten ESR-hankeiden tavoitteet, toteutus ja tulokset.

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyötulokset (kumppanuus)
		TL1 (lähde: loppuraportit, EURA tilanne 31.12.2013)				
Firma 2008–2011	Yrittäjyysvalmennus eli yrittäjyysopinnot osana 2. asteen koulutusta Kohde: nuoret ja opettajat	Monimuoto-opetus, jossa business-mentorit (60), luovuustyöpajat, opettajista yritysvälmentäjiksi, yrittäjyyspassi koulutukseen, uudet yrittäjyysoppimisverkostot.	169 aloittajaa, 162 päättäneitä, 25 yritystä	Yrittäjyyskehittäjävalmennus (2) ja sen kehittämistehtävät 21 ideaa sekä niiden pohjalta syntyneet 13 kehittämishanketta -> nuorille harjoittelu-yritys-toiminta, yrittäjyysleirit (-6-24 h), tuotesuunnittelua, osuuskunta Savonlinnaan; opettajille yrittäjyyspassi 10 ov, yrittäjyyspedagogiikan verkkokurssit	Oppilaitoksessa nimetty yrittäjyysoppimisympäristöjen toimintaa koordinoiva henkilö, yrittäjyyskasvatus osaksi strategian; yrittäjyyspassi YES-keskuksen kautta	Firmaryhmän kuukausittaiset tapaamiset, hankeyhteistyö mm. Venttiilin kanssa, yrittäjyyskasvatuksesta kiinnostuneiden opettajien verkosto, yritysverkoston sijaan osana työelämäfoorumia
Firmaxi 2012–2014 (Firman jatkoa)	Lisätä 2. asteen opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia, vahvistaa suuntausta yrittäjyysammattitopistoksi sekä tukea aloittaneita yrittäjiä	Yrittäjyystoimintojen kehittäminen oppilaitoksessa (yrittäjyyspassin vakiinnuttaminen); oppimisympäristöjen kehittäminen paremmin yrittäjyyskasvatusta tukevaksi; aloittavien yrittäjien neuvontapal-	301 osallistujaa, 25 yritystä, 16 muuta organisaatiota; 12 uutta työpaikkaa ja 8 uutta yritystä	Oppikeidas-pilotti, leirit ja passi oppilaitoksissa, opas yrittäjyysdestit opettajille -> Diilakatemia, leirit, Pufiikki onni -myymälä, yritysneuvola-	Liikeideakilpailuun 16 opiskelijaa 11 idealla, joiden perusteella syntyi 2 yritystä Opiskelijayrittäjyyden tukeminen ja juurtuminen	Hankkeen aikaisia kehittämissuunnitelmia yhteistyössä mm. Uusyrityskeskus Dynamo ja yrityskilpailussa mukana yritysneuvoja, omistajan-vaihdonpalvelut Miset, TE-palvelut yrittäjien ja Finnvera tukemisessa.

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/ vakintuminen	Yhteistyöluokset (kumppanuus)
	Kohde: nuoret, opettajat, Mikkelin seudun 0-2 v yrittäjänä toimineet	Veluiden kehittäminen kuten tietoisuus, ohjaus ja yritysneuvolan luominen		palvelu-paketissa tarvekartoitus ja ohjaus, 8 tietoisuutta (jatkuvat Uusyrityäjyyskeskuksessa)		
YES-keskus 2009–2013	Yrittäjyyskasvusta tukevan YES-keskuksen perustaminen alueelle Kohde: opetushenkilöstö toisella asteella, perusasteella ja lukioissa, välillisesti yrittäjät ja myös opiskelijat	Koulujen ja elinkeinoelämän edustajien kouluttaminen ja verkottaminen, yrittäjyyskasvuskoulutukset, YES-suihkut eli infot	165 aloittajaa, joista 113 opettajaa ja 32 opiskelijaa, 165 päättäneitä, 48 yritystä ja 87 muuta organisaatiota.	Opettajana muuttuvassa toimintaympäristössä -valmennuksen mallinnus, konkreettiset koulukohtaiset projektit, valmennukset ja ohjaukset sekä yhteistapahtumat koulujen kanssa ja YES-kurssitoiminta kouluyhteistyössä	Yrittäjyyskasvatuksen maa-kunnallinen keskusmalli – valtakunnallinen YES ry taustalla, jää markkinointinimiksi	Yhteistyö Firman kanssa – yhteistä ammattioiston Nuorisoyrittäjyys-ohjelmat kuten NY 24 h -leirit
Nuorten yrittäjyystalo/ Yrittäjyysvalmennus 2011–2014	Saada nuorten ja yrittäjien yhteistyötä aikaan, nuorten yrittäjyystalo ja valmennusta, joiden myötä kasvaa nuorten positiivisen asenne yrittäjyyteen. Kohde: yrittäjyydestä kiinnostuneet opiskelijat, työpajanuoret, hankkeissa ja yrityksissä olevat nuoret	Valmennusmalli, jossa opiskelijat tekevät alueen yrityksiin projekteja tutkintoa suorittaessaan (Duuniriinki)	113 aloittajaa, 94 päättäneitä, 169 yritystä ja 7 muuta organisaatiota; 1 uusi yritys.	Yrittäjyysvalmennuksia 6 kpl/2 pv, 6 projektin toteutusta - valmentajat tukevat nuoria muutamasta tunnista pidempiin projekteihin, avointen ovien tapahtumat	Yritystalo, josta muodostui Osouskunta Innostin Savonlinnaan	Yhteistyö YES-keskuksen kanssa (koulutus), hanke itse käytäntöpainotteinen yrittäjyysvalmennus – yhteistyö lukio ja ammatilliset koulut; yhteistyö Tenho-hankkeen työhönuoretin kanssa sekä yritysten kanssa

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyötulokset (kumppanuus)
TL2 (lähde: loppuraportit, EURA tilanne 31.12.2013)						
Etelä-Savon urheilu-akatemiat 2008–2011	Luoda yhteistyöhön perustuva joustava malli, joka toimii alueen huippu-urheilujärjestelmän osana Kohde maakunnan huippu-urheilijat ja huipulle pyrkijät, myös johtajat, opinto-ohjaajat, koulutussuunnittelijat ja valmentajat	Kehitetty urheilijoiden koulutus-, valmennus- ja tukipalveluita	Aloittajia 1118, päättäneitä 1118, 7 yritystä, 151 muuta organisaatiota (mm. 30 opilaitosta, urheilujärjestö ja kuntasektori), osallistujina 410 urheilijaa, 30 valmentajaa	Koulutus- ja valmennusjärjestelmä, jossa on akatemioajoukkuet. Urheilijat ovat tasavertaisessa asemassa eri kunnissa	Ei-keskitetysti toimiva urheiluakatemia 11 kunnassa, myös pienemmillä paikkakunnilla	Yhteistyö kaupunkien, oppilaitosten ja urheiluseurojen välillä
Iskussa Inttiin 2010–2014	Enkäistä terveysongelmien kansautumista sekä edistää hyvinvointia ja kansanterveyttä Kohde: kaikki kutsunta-ikäiset nuoret, joista erityisesti liian vähän liikkuvat, ylipainoiset, päihdeongelmaiset, ravitsemustottumuksillaan poikkeavat ja Aikailisä-palveluun kuuluvat nuoret	Tiedottaminen kouluissa, kutsunnoissa ohjaus omalle pisteelle ja kehoitus hankkeeseen tai Aikailisä-toimintaan, liikuntaryhmät, lenkkikenttien jakelu Sotilasokentyhdistyksen kanssa	111 aloittajaa, 0 päättäneitä. Kysely nuorille muutoksista; tiedotettu noin 900 kutsuntoihin osallistuneelle, yhteensä 30 poikaa pilotissa. Liikunta-aktiivisuuskyselyn perusteella 15 nuorelle on annettu ja 3 kk liikuntaneuvonta ja muuta tukea (mm. arjen taidot keittöön)	Toimintamalli, jonka myötä osallistuminen kutsuntoihin iäkärintarkastuksen aikana, joiden yhteydessä ohjausta liikunta-aktiivisuuteen ja terveellisiin elämäntapoihin.	Yhteistyömalli psykososiaalista tukea antavan Aikailisäpalvelun ja elintapoihin liittyvän neuvonnan kanssa., Yhteistyö Liikkuva ammattiopisto-hankkeen kanssa	Yhteistyömalli psykososiaalista tukea antavan Aikailisäpalvelun ja elintapoihin liittyvän neuvonnan kanssa., Yhteistyö Liikkuva ammattiopisto-hankkeen kanssa

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyöluokset (kumppanuus)
Miehet ja syrjäytyminen 2009–2012	Luoda palveluohjaukseen perustuva verkostoivan työn pilottimalli, jolla vaikutetaan syrjäytymisvaarassa olevien ja syrjäytyneiden nuorten miesten elämänhallinnallisiin ongelmiin. Luoda käyttäjälähtöisiä palveluita eri toimijoiden välille. Kohde: syrjäytymisvaarassa (elämänhallinnallisia ongelmia: työ, sosiaalinen asema, asuminen, perheilanne, työkyky) olevat sekä jo syrjäytyneet (kriminaalihuollon asiakkaita, vankeusvangit) nuoret miehet.	Yksilövalmennusta sosiaalityön kautta tulleille nuorille. Ennaltaehkäisevän työn tekeminen varhaiseen palveluohjaukseen perustuvalla työllä	53 aloittajaa, 52 päättänyttä, 30 muuta organisaatiota	Realististen palvelusuunnitelmiin laadinta palveluohjaukseen perustuvassa työssä sekä tiedon saamisen vertaisryhmien mallista		Erilaisia kunnittain vaihtelevia yhteistyörakenteita, hyviä kokemuksia pienten kuntien toimijaverkostoista, joissa palvelut on sidottu olemassa oleviin rakenteisiin
Kytkin 2012–2014	Kytkeä nuorten työllistymistä edistävä ohjauksellinen tuki ja työllisyysneuvonnan toimet toisiinsa. Kokonaisvoimavarojen laittaminen yhteen ohjaukselliseksi, nuorten tuen tarpeiden parempi tunnistaminen, kuntien työllisyysstrategian laadittaminen sekä yritysten osallistaminen mukaan ohjaukselliseen tukeen. Kohde: Nuoret, sosiaali- ja teollisuuden työntekijät, ohjauksellisten ohjaajat. Kunnissa ja järjestöissä ohjaustyötä tekevät sekä työllisyysneuvonnan konsultit kehittävä toimijat. Yritykset.	Pitkäkestoisen henkilökohtaisen suunnitelman laatiminen asiakkaalle, ohjausosaamisen tukeminen, kumppanuustoiminta yritysten kanssa, ohjauskeskustoiminta Työllisyysstrategian laadinta tavalla, joka sisältää asiakkaan, osallistujien, kokonaisvoimavarojen työn ja rakenteen näkökulmat Kuntien toimintakulttuurin kehittäminen vuorovaikutteiseksi.	108 aloittajaa, 0 päättänyttä, 10 yritystä, 7 muuta organisaatiota.	Nuorten koulutus- ja työelämäkynnöksen madaltaminen, työtoiminnan kehittäminen ja siirtymävaiheessa olevien nuorten ohjauksen pitoiminen sekä työllisyysneuvonnan strategia	Mäntyhärjun kunnan OHKO (*ohjauksen kokonaisvoimavara) - toimintakulttuurin katalysaattorina.	Yhteistyö yrittäjien vahvistunut kunnissa, työllisyys osana kunnan yleistä hyvinvointipolitiikkaa (Mäntyhärju), ylisektorainen yhteiskehittäminen vahvistunut (Mäntyhärju) tai pääasemassa vauhtiin (Kangasniemi) Yhteistyö koulutuksen kanssa tiivistynyt

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyöluokset (kumppanuus)
Venttiili 2008–2010	Toisen asteen opiskelijoiden ammattiurien kehittäminen, koulutuksen kehittäminen siten, että se tuottaa tehokkaasti työelämän tarpeita vastaavaa osaamista sekä opiskelijoiden saaminen nopeasti koulutuksen kautta työhön Kohde: ammatillisen koulutuksen ja lukion nuoret ja aikuiset opiskelijat sekä työpaikkaohjaajat	a) Perustutkintohautomossa ohjausta ja tukea varten keskeyttämisvaarassa oleville ja keskeyttäneille (sis. hiökoht. tuki, tehostettu opinto-ohjaus, erityisopetus ja psykosos. tuki, erityisopiskelijoilta hiökoht. suunnitelmat) b) yksilölliset opinto-polut kuten modulirakenteinen opintotarjonta (uraohjaus-malli) jossa väh 10–20 ov. erilaisia polkuja. Pilotitryhmät ja kahden tutkinnon pilotointi c) palveluohjausmalli, jossa kuraattori-oppo työpari-yhteistyötä d) työpaikkaohjaajakoulutuksen uusiminen yhdessä työelämäedustajien kanssa	223 aloittajaa, 206 päättäneitä, 33 yritystä, 46 muuta organisaatiota, 16 tutkintoa.	Laadittu nykytilan kartoitus, perututkintohautomot, joissa henkilökohtaiset opiskelu- ja palvelusuunnitelmat ohjauskeskustelut, henkilökohtainen tuki, pedagoginen verkostotyö Uraohjaus, jossa opetusjärjestelyitä, ohjaussuunnitelmien ja -valmiuksien päivittämistä Työpaikkaohjaajakoulutuksen mallinnus ja verkoston vahvistus, jatkuvuuden varmistaminen paritöskentelylle, Koukku-ryhmälle, opintojen moduloimille ja osin opintopoluille.	Pääkohteena oppilaitoksen sisäinen yhteistyö. Aiemmin perustettu paikallisyhteistyöryhmä, Paula, paikallinen konkreettinen asiakastyön palveluryhmä, jossa mukana ammattopisto, TE-toimisto, TYP	
Nuorten ohjauspalveluiden kehittäminen Olkkari 2011–2014 (Venttiilin jatkoa)		a) olkkaritointiminta, jossa julkisen ja 3. sektorin toimijat tuottavat ohjaus- ja neuvontapalvelua matalla kynnnyksellä, b) nuorten yleisen ohjaus ja neuvonta ilman ajanvarausta ja tiedotustilaisuuudet. Toinen etsivä nuorisotyöntekijä ohjaa työttömiä nuoria c) koppari-toiminta ilman työtä ja koulutusta oleville nuorille osa etsivää nuorisotyötä. Järjestetty peruskoulunsa päättävien kanssa	144 aloittajaa, 62 päättäneitä, 19 muuta organisaatiota	Matalan kynnnykset ohjaus- ja neuvontapistemalli, kopparitoimintaminta, etsivän ja aktiivisen menennalta ehkäisevän työn menennalle, kaupungin sisäinen nuorten palvelujärjestelmä., Löytäjät-ryhmän kautta ilman päättötodistuksiaäville palveluuden koonti ja ohjauksen määritys vaihtoehtojen kartoitusseen, tapahtumat, erityisluokan kanatuspäivät, vapaaehtoistoiminnan kokeilu	Nuorten paikallisyhteistyöverkostoon luominen, jota varten on koottu nuorten ohjaustiimi. Olkkari-ryhmä on nimetty ohjaus- ja palveluverkostoksi ja tehty yhteistyönä teemapäiviä, tapahtumia ja aloitettu vapaaehtoistyön kokeilu	

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyöluokset (kumppanuus)
		d) ennalta ehkäisevä työ tapahtumien, harrastus- ja ryhmätoiminnan kautta. Koululla matalan kynnyksen välituntitoimintaa, ryhmätymistä ja toiminnallisuutta. Järjestetty luovaa toimintaa yksilöohjauksen lisäksi. Nuorten osallistamista tapahtumia tuottavien tahojen kanssa yhteistyötä tekemään tuotantotiimin kanssa. e) signaali-järjestelmän pilotointi olkkaritoinnalle		Nuorten palaute hyvää ja kävijämäärät myös pojilla kasvussa		
URAOHJAUS joustavasti toiselta asteelta ammattikorkeakouluun 2011–2012	Kehittää ohjausta siirtymävaiheeseen, jossa opiskelija siirtyy toiselta asteelta ammattikorkeakouluun. Kehittää osaamisen tunnistamista sekä sujuvampaa opintopolkua sekä urasuunnittelua tukevia toimintamalleja. Kohde: opiskelijat ja henkilökunta	Tuki siirtymävaiheessa valintojen tekemiseen, urasuunnitteluun ja jatko-opiskeluun siirtymiseen. Siirtymävaiheen ohjauspolun mallintaminen. Suunnitelmallisen toimintatavan luominen ammattikorkeakouluopintojen tekemiseen 2. asteella. Uusien oppimisvalmiuksia tukevien mallien luominen. Ohjaajien tietojen lisääminen jatko-opinnoista ja ammattikoulutuksen osaamisesta. Viisi pilottilaata, jossa osaamisalueet ja tutkimusosio	197 aloittajaa, 197 päättänyttä, 3 muuta organisaatiota.	Pilotit toteutuivat hyvin kolmella alalla mm. yhteistä siirtymätoimintaa. Tutkimusosio onnistui tavoitteita täsmällisellä. Osaamisen tunnistamisen käytännöt ja toimintatavat selkeytyivät. Sosiaali- ja terveysalalla AHOT-menetelmän mallinnus -> vakiintunut mm. koulutusyhteistyön kirjaaminen opetussuunnitelman, yhteiset seurantakäynnit, yhteisen urasuunnittelu ja jatko-opintojen ohjaus. Opo hopsien laatijana ammattikorkeakoulua varten ja urasuunnitelmien pilotointi,		Yhteistyö Venttiiliin kanssa sekä yhteistyön tiivistyminen toisen asteen ja ammattikorkeakoulun välillä

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyötulokset (kumppanuus)
NASEVA nuorten ammattilaisten valmennushanke 2010–2014	Kehittää toisen asteen ammattilaisia valmennuspalveluita, jotta ne tuottavat työelämän tarpeisiin vastaavaa osaamista. Tarjota taitojen päivytystä ja sosiaalisia kontakteja, joilla parannetaan nuorten kiinnostusta työssä elämään ja parannetaan elämälaatua. Kohde: TE-toimistoissa työttömänä työnhakijana olevat toisen asteen ammattilaisen koulutuksen suorittaneet alle 30-vuotiaat sekä Esedun ja Samin viikemisen lukuvuoden opiskelijat, joilla ei ole tiedossa työpaikkaa valmistumisen jälkeen	Toimintamallin luominen oppilaitokseen työllistymisen parantamiseksi, yksilölliset valmennusohjelmat, ohjaus- ja työvalmennus rinnakkaisohjelmasta ja myöhemmässä vaiheessa kansallisella rahoituksella. Opiskelijoilla mahdollisuus osallistua osajapanankiin, jota käytetään rekrytoinneissa. Samassa työpaikkaan siirrytään ryhmän yksilöllisten urapolkujen kautta, Mikkelissä ja Pieksämäellä nonstopin kautta, tehty yrityskäyntejä	272 aloittajaa, 173 päättäneitä, 145 yritystä, 5 muuta organisaatiota, 40 uutta työpaikkaa.	Opintovalmiuksia kehitettävä verkkopintojaksoilla. Tuotteita kuten uraohjauksen videoklipit, ristiinopetuksen toimintamalli, urasuunnittelun kurssi, orientaatiolomakkeet, moodle-urasuunnittelu	Toteutettu valmentavia koulutuksia, joissa on vuorotellen ohjausta, työssäoppimista ja ammattitaitoa syventävää/laajentavaa koulutusta, jota suunnitellaan ja pilotoidaan yhdessä työelämäverkostoissa. Mallinnus koulutuksesta ja valmistautumisvaiheessa olevista muodostuva osamispankki (tuote Työnhakijan valmennus) Toimintatarkoitukset palveluna etenkin pienille työnantajille.	Yhteistyö Noheva-hankkeen kanssa, joka on tarjonnut nuorille työvoimapolitiittista koulutusta

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyöluokset (kumppanuus)
Verkko 2008–2011	Parantaa tukihenkilötoiminnan kautta vaikeasti työllistyvien ammattikoulutettujen nuorten pääsyä työmarkkinoilla, lisää ammattikoulutamattomien nuorten koulutusmotivaatiota työkokeilujen avulla sekä auttaa ammattikoulutuksen hakemisessa ja saavuttamisessa Kohde: alle 25-v. työttömät työnhakijat ja välillisesti alle 30-v. erityisperusteluin	Työharjoittelut ja kuntouttava työtoiminta, tukihenkilö palveluohjaajana ja työsuunnitelman laatijana, nuoren henkilökohtainen tukiperhe ohjaa työllistymis- ja koulutussuunnitelman toteutumista, jalkautuminen kentälle työpaikkaan ja työvalmennus- tai harjoittelupaikkojen etsiminen, arviointi verkoston kanssa: mukana mm. perhe, sosiaalityö, poliisi, asuminen tuki, päihdekliniikka-	578 aloittajaa, joista 2/3 poikia. 526 päättäneitä, 210 yritystä, 56 muuta organisaatiota. Tuloksena nuorten elämäntilanteen vakiinnuttamista ja parantamista sekä muita laadullisten tavoitteiden saavuttamista kuten asenteiden muuttamista	Syntyneet lisäpalvelut TE-toimiston palvelun tueksi, luotu työpari tai tiimi enemmän tukea tarvitseville ja laadittu toimintasuunnitelmat nuoren kanssa. Ongelmallisille tilanteeseen parempi pureutuminen työvalmentajapalveluiden hankkimisen avulla, autettu myös työnantajaa paperiasioissa		Yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa kuten TE-toimiston, TYPin, sosiaalitoimen, terveys-toimen, velkaneuvonnan, poliisin ja koulujen kanssa, hankkeista yhteistyö seminaarin tiimoilta Pajalta tutkintoon- ja Venttiili-hankkeiden kanssa sekä osallistuminen yhteiseen ”Jos välit et välitä -kampanjassa”
Vartti 2011–2013	Kehittää työpajatoimintaa kokonaisvaltaisesti ja saada uusien tilojen myötä työpajatoimintakiinteämmäksi osaksi 3. sektorin työllistämistoimintaa.	Työpajaa on asemoitu hallinnollisesti ja tehty muutoksia johtamisessa, kehitetty ohjaustyötä ja prosesseja sekä työtoimintaan liittyvää yhteistyötä kuten toimeksiantoja. On käynnistetty toimia uuden työelämää lähellä olevan työpajan luomiseksi mm. luomalla valmennuksen perehdytysohjelma työpajalla ja kontaktoitu aktiivisesti yrityksiä. On tehty yhteistyötä ammatillisen koulutuksen kanssa siten, että työpaja voi toimia oppimisympäristönä ja työelämävalmennuksessa olevat voivat hyödyntää ammatillisesta koulutuksesta ennen varsinaista opiskelijaikaa.	238 aloittajaa, 196 päättäneitä, 7 yritystä.	On päästy uusiin tiloihin. Hanke on mahdollistanut mm. henkilöstön vakinaistamisen - työpajalla toimii 6 työ- ja 2 vakinaista yksilövalmentajaa ja työpajakoordinaattori. Työpaja on tullut vakiintuneeksi osaksi kaupungin palvelutuotantoa ja osaksi kaupungin strategiaa. Oppilaitosyhteistyö on kehittynyt. Työ- ja yksilövalmentajien rooli on selkiytynyt. Asiakasprosessit ja dokumentointi ovat parantuneet. Palveluita kuten Startti-valmennusta kehitetty	Työpajajohdanto on vakiintunut ja työpajan käyttöaste on tuplaantunut kolmessa vuodessa työpajatoiminnan ja muun työllistämisen yhteenliittäminen osaksi kaupungin henkilöstöhallintoa.	Yhteistyö Vaaksa-hankkeen ja kuntakokeilun kanssa, VTT:n Cosvac-hankkeen kanssa nuorten osallistamiseksi. Yhteistyö on lisääntynyt yritysten, oppilaitosten ja TE-toimiston kanssa.

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyötulokset (kumppanuus)
Nuorten Teko-paja 2010–2014	<p>Luoda fyysinen nuoria auttava paikka Pieksämäelle, jossa rakenteet ja yhteistyömallit eivät ole toimineet nuorten kiinnittämiseksi sekä lisätä nuorten koulutushaluukkuutta ja työllistymismahdollisuuksia toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden kautta</p> <p>Kohteet: 16–29 v. nuoret työtömät, työpajoilla työskentelevät nuorten, syrjäytyneisväerassa, peruskoulun tai ammatillisen koulutuksen keskeyttäneet tai keskeyttämisaarassa olevat sekä yksilö- ja työvalmentajat</p>	<p>On kehitetty työpajatoiminnan mallia, yhteistyötä sekä toimintatapoja kuten oikea-aikaista puutumista sekä lisätty toimijoiden osaamista työpajatoiminnasta. On käynnistetty Paussitoiminta, jossa opintoja suoritetaan työpajalla ja keskeyttämistapauksissa nuori ohjataan työpajalle. On kehitetty työpajan palveluita kuten pajojen kurssitoimintaa. On tehty yhteistyötä alueen toimijoiden kanssa.</p>	<p>121 aloittajaa, 62 päättänyttä, 7 muuta organisaatiota.</p> <p>Työpajan nuorista on pääsyyt suunniteltua useammin (60–70 %) jatkotoimintaan, noin 20–25 nuorta ei ollut pajakuntoisia.</p> <p>Nuorilla on taattu opintojen edistymistä ja paluuta ammatilliseen opintoihin.</p>	<p>On kehitetty moniammatillisia palveluita kuten nuorten sairaanhoitajan vastaanotot, päihdearvot ja etsivä työparitoimintaa. On tiivistetty oppilaitoksessa yhteistyötä oppilashuollon kanssa elämäntalinnallisissa asioissa sekä luotu Paussi-malli ammattopilaatoksille: Paussin jaksolla työtampo rauhallimpi ja pystytään tarjoamaan työvalmennuksen lisäksi tukea elämäntalinnantaa. On kehitetty seinätöntä monilaista verkostotyötä jossa tuloksena on syntyneet matalan kynnyksen ryhmävalmennukseen perustuva kassaklubi. On kehitetty matalan kynnyksen työpajatoiminta, jota tarvitaan välimuotona koulutukseen ja työhön kykenemättömille nuorille (mm. kunnouttava työtointa) Pienryhmätoiminnalla on saatu kynnystä osallisuuteen madaltamaan kontaktien ja harrastustoiminnan kautta ja samalla palveluohjausta ja tukea mielenterveys- ja päihdeongelmiin.</p>	<p>On luotu kaupungin hallinnassa oleva ja palveluiden myyntiä ulospäin toteuttava työpaaja, jossa on selkeä pajatoimintamalli ja jonka pajajaksoihin nuoret ovat tyytyväisiä.</p>	<p>Tavoitteena kartottaa lähiluiden nuoria palvelevat hankkeet ja luoda verkosto nuorten tukimuotojen löytämiseksi. On kehitetty moniammatillista verkostotyön mallia ja monilaisia työmuotoja.</p>

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyöluokset (kumppanuus)
Näytön paikka 2010–2012 (jatkoa väli-työmarkki-noita kehittä-neelle Verkko-hankeelle)	Saada työpajat ammattitutkin-non näytönpaikoiksi. Kehittää uusi malli ammatillisen koulu-tuksen keskeyttäneille nuorille ammattiin opiskeluun ja työ-elämään siirtymiseen: tavoit-teena mahdollisuus kouluttau-tua ammattiin käytäntöpainot-teisesti teoriaopintojen tu-kiessa työssä oppimista jokai-sen oman aikataulun ja koulu-tustarpeiden mukaisesti yritys-elämän tarpeet ja näyttöympä-ristöiltä vaadittavat kriteerit huomioiden.	On kehitetty näyttötutkintoja, joissa hyödynnetään työpajoja käytännön opiskelupaikkoina ja kehitetty yhteistyötä yhdistysten ja yritysten sekä koulutusorgani-saatioiden yhteistyömallin luo-miseksi näyttötutkinnoissa.	25 aloittajaa, 25 päättäneitä, 1 osatutkinto (keskeistä malli 3. sektorille näyttötutkinnon suorittamiseksi yrityksissä - 88 koulutus- ja henkilötyö-päivää)	On saavutettu laadullisia tavoitteita kuten osallis-tujien itsetunnon nousua ja ammattiosaamisen li-sääntymistä.		Yhteistyö lisääntyi yhdistysten välillä.
Pajalta tutkintoon 2008–2011	Parantaa koulutuksen työelä-mävastavuutta Säilyttää luon-nonvara-, majoitus- ja ravitse-misalan, puualan ja rakennus-alan vetovoimaisuus, vastata paremmin nuorten ohjaus- ja oppimistarpeisiin, tehostaa nuorten koulutukseen sijoit-tamista työpajajaksojen jälkeen	Koulutuslakohtaisten työpajapi-lottien käynnistäminen, alueellis-ten toimintamallien rakentami-nen opistojen, työpajojen ja yri-tysten yhteistyönä. Koulutuksen järjestäminen osaa-misen lisäämiseksi ja uusien mallien käyttöönottoa varten.	270 aloittajaa, 166 päättä-nyttä, 17 yritystä, 3 muuta organisaatiota, 8 osatutkin-toa	Tavoitteena ollut Työ-paja-hops on saatu ai-kaan. On kehitetty Start-tipaja-toiminta ja käyn-nistetty Starttipajako-keilu. Kuopiossa on ke-hitetty hyvä ammatti-opiston ja säättön työpa-jan yhteistyömalli. On		Verkko ja Venttiili-hankeet ja muut alueen hankkeet kuten Teko-paja. Yhteistyötä on edistetty paik-kakuntien työpajan ja ammatti-piston välillä mm. yhteisen työntekijän palkkaamisella nuorten siirtojen valmisteluun

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyöluokset (kumppanuus)
	<p>mm. hyödyntämällä ammattipiostien tilojen koulutukseen hakeutumisen madaltamiseksi (yhdistettävissä olevat työelämätahtoiset oppimisympäristöt), vähentää nuorten opintojen keskeytystä ja parantaa työpajapalveluiden kattavuutta alle 25-vuotiailla, estää nuorten syrjäytymistä, sekä parantaa yhteistyövalmiuksia ammattilaisilla</p> <p>Kohde: ammattiopistojen opiskelijat, työpajanuoret, koulutuksen ulkopuoliset työttömät nuoret, ammattiopiston ja järjestöjen henkilöstö, työpajojen työ- ja yksilövalmentajat</p>	<p>Tiedon levittäminen hankkeessa kokeiltavista malleista ja osaamisen tunnustamisesta, lisäksi on palkattu yhteinen työntekijä, joka on tuntenut työpaja- ja oppilaitosorganisaatioiden käytänteet.</p>		<p>tehty yhteistyösopimukset Kuopiossa, Mikkelissä ja lisälmissä työpajan ja ammattiopiston kanssa. Mikkelissä opinnollistamista työpajalla ompelupajan työvalmentajan kanssa. On laadittu Nivelkytkin -hankkeen mukainen oppimisympäristön kartoitus ja koulutettu mallia 10 työpajaohjaajalle. On kehitetty työpajanuorten työssä-oppimisjaksojen dokumentointia.</p> <p>Mallinnukset: työpajapedagogiikan mallinnus, työpajajaksojen hyötyjen kuvaus sekä koulutusoppimisympäristöjen kartoitukseen. On mallinnettu 4H-yhdistysten työllistämistoimintaa lämmällä kesäisin ja luotu 4H:n Ajokortti työelämään -koulutukset. Tuotoksia: julkaisu, työllistämisyksöt, leirit, kesätyöpajat oppilaitoksessa.</p>		<p>ja toteutukseen. Yhteistyönä on tehty toimijoiden tutustumista, työ-pajoille ohjattavan nuoren kriteereiden yhteistä miettimistä.</p>

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyötulokset (kumppanuus)
---------------	------------------	----------	----------------------------------	----------------------	-------------------------------------	--------------------------------

TL3 (lähde: loppuraportit, EURA tilanne 31.12.2013)

Avoin ammattopisto 2011–2014	Luoda avoin ammattopisto, joka tarjoaa matalan kynnyksen koulutusta, henkilökohtaista ohjaus- ja tukipalvelua ja opiskelun harjoittelua sekä kehittää uravalmennuksen malli ammatilliseen koulutukseen siirtyville. Kohde: ammatillista koulutusta tarvitsevat eteläsavolaiset, joilla on korkea kynnys aloittaa ammatilliset opinnot.	On tarjottu koulutusta ja järjestetty sparrauspäiviä, Prakticum-pajoja ja uravalmennusta (oppimisvalmennus eli tuettu koulutuskokeilu), Prakticum-pajoissa kokeillaan alan käytännön työtehtäviä ja arvioidaan soveltuvuutta. Uravalmennukseen osallistetaan muutaman päivän mittaisten Prakticum-pajojen ja useamman viikon koulutus-kokeilu + tukitoimien kautta, lisäksi on tarjottu korttikoulutuksia.	24 muuta organisaatiota, 124 osallistujaa, mm. Prakticum-pajoissa 24 hlöä eli yht.33 eri alapajoille osallistujaa, 8 vkon uravalmennuksessa 8 hlöä. Hankkeen ulkoinen arviointi: ohjauksellisuudella, oppijalähtöisellä menetelmällä ja järjestelyillä on saatu estetyä koulupudokkuutta, nuorten mukaan 18/24 vaikutti urasuunnitelmiin enemmistöllä vahvistaen ja osalla väärälle alalla hakeutumisen estävästi,	Ammattiala- ja Prakticum-pajat ovat tulossa oppilaitosten palveluiksi. On tutustumissparrauksia ja minisparrauksia, jotka ovat kokeneet itsearvioyhtymät hyväiksi.	Savonlinnassa toimintamallin vakiinnuttamista varten luotu tuotekoriti ja hyväksytty uravalmennus oppilaitoksen palvelutuoteksi	Yhteistyön tekeminen Ammattistartit sekä toisten oppilaitosten ja sosiaalinen yritys Mikemetin kanssa. Yhteistyö asiakasohjausverkostojen kanssa (TE-toimisto, TYP Reitti, sote, Kangasniemen työttömien työpaja) sekä, ni-velvaihetyötä perusopetuksen kanssa (Mänty-harju, Pertunmaa) Toimii rekrytointikavana NAOlle – sosiaali- ja opetusalan ammatillaiset tiimissä, yhteisasiakkuudet. On tehty hankeyhteistyötä alueella kuten Naseva, Opin ovi, Martha, Pointti, Vaaksa sekä Olkkarin kanssa, jonka kanssa on yhteiset sparrauskurssit ke-säksi. Hankeyhteistyö myös muiden kuin alueen hankkeiden kanssa.
Juvenia 2008–2010	Vahvistaa itäsuomalaisten korkeakouluoimijoiden, kuntien, järjestöjen, lasten ja nuorten kasvuyhteisöjen ja yritysten osaamista. Luoda pysyviä yhteistyörakenteita sekä kansainvälistää nuorisovalan t&k –toimintaa.	On toteutettu koulutuskokonaisuu-s, järjestetty seminaareja ja osallistuttu kehittämishankkeiden suunnitteluun.	3 yritystä ja 6 muuta organisaatiota. Toimintalinjalta "yhteishankkeiden suunnittelu" on suunniteltu TKI-hankkeita ja palvelutoimintaa kuten seminaareja sekä toteutettu nuorisosurvey.	Nuorisopuntari, www-sivusto	Juvenia osaamiskeskittymä, johon osallistuvat Marmk, Diak ja Itä-Suomen yo	On rakennettu nuorisovalan kunta- ja järjestötoimijoiden verkosto, kouluttajien yhteistyöverkosto ja tutkimusyhteistyö

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyötulokset (kumppanuus)
T-hanke Tenho 2011–2014	<p>Kohde: nuorisotyön ja nuorisokasvatuksen koulutusta järjestävät organisaatiot (ammattikorkeakoulu, yliopisto), lasten nuorten ja perheiden hyvinvointia käsittelevät t&k -yksiköt (mm. Ruralia), kunnat ja nuorisolan yrityksen ja järjestöt</p> <p>Tavoitteena TE-palveluiden kehittäminen yhteistyö-tahojen kanssa ja etenkin työvalmentajapalveluiden hankintaa osana. Vähentää marginaalissa olevien nuorten määrää. On osa Etelä-Savon työvoimapolitiittista palvelukokonaisuutta, jossa on nuorten, ennakointi ja hankintaosio.</p> <p>Kohde: alle 30-vuotiaat nuoret</p>	<p>6 työhönvalmentajaa, jotka ovat kehittäneet nuorten palvelutarpeiden kartoitusta ja palveluiden oikea-aikaisuutta. On järjestetty syrjäytymisvaarassa oleville ammattikouluttamattomille arjen hallintaa ja tukea sitä tarvitseville; tukea ammattikouluttamattomille omaa koulutus- ja työllistymisuraansa pohitville nuorille, ja ilman tukintoa oleville; tuettu ammattikoulutettuja nuoria ja oppisopimukseen ohjautuvia nuoria.</p> <p>On tuettu opiskelijan lisäksi työnantajaa ja pyritty tuoteistamaan työvalmennusta.</p>	Käynnistyi nuorisoalalla uusi tutkimuksellinen kehittäminen ja alueellisuuden huomiointi	Työvalmennuksen osto päättyi 2013, työhönvalmennuksen hankinta kansallisella rahoituksella projektin jälkeen		On hyödynnetty Verkko-hankeen kokemuksia ja mallinnettu työhönvalmennusta Kansallisen hankkeen kanssa

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyötulokset (kumppanuus)
TL4 (lähde: loppuraportit, EURA tilanne 31.12.2013)						
Ulkomaalaisia opiskelijoita Etelä-Savon voimavaraksi	Uusien mallien kehittäminen opiskelijoiden työhön-sijoittamiseen kuten työharjoitteluun Kohde: yritykset ja Mikkelin ammattikorkeakoulun ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat vieraskielisissä koulutus-ohjelmissä (mm. teknologia ja liiketalouden johtaminen)	Toiminta yritysten omien tarpeiden mukaan, nuorilla harjoittelupaikkojen hankkiminen itse, järjestetty koulutuksia monikulttuurisuudesta ja toteutettu Sano se suomeksi -kampanja.	142 aloittajaa, 142 päättänyttä, 24 yritystä projektieihin ja opinnäytetoimien tekemiseen 23 muuta yritystä; 12 nuorta teki työelämäsertifiikaatin Käynnistetyissä ystäväperhehoitoinnassa 50 perhettä ja 60 opiskelijaa: opiskelijajyhdistys jatkaa toimintaa.	On kehitetty yhteistoiminnallinen ohjausmalli, jolla opiskelijoita sitoutetaan opintojen aikana alueen työelämään ja madallettu yritysten rekrytointikynnystä. Eri toimijoilla on mahdollisuus hyödyntää tuloksia alueen kehittämisessä, kansainvälistymisessä ja strategioiden valmistelussa – (mm. Oppaat työelämälle ja opiskelijoille, ystäväperhe-toiminta, nojatuolimatkat vanhaikodissa kotimaasta kertoen, yhteistoiminnallinen ohjausmalli, cv paja ja työnhakuinfo, yrityskontaktit) Tuotteita: sähköinen perehdytysopas ja muita oppaita. On luotu kontaktilista yrityksistä tarvekartoituksen koulutusohjelmille.		Yhteistyö oppilaitoksen ja yritysten sekä muun elinkeinoelämän välillä, laadittu mm. ohjeistuksia harjoittelusta ja tehty kv. yhteistyötä mm. Tanskan kanssa

Hankkeen nimi	Tavoite ja kohde	Toteutus	Määrällinen tavoite ja toteutuma	Kehittyneet palvelut	Kehittyneet rakenteet/vakiintuminen	Yhteistyötulokset (kumppanuus)
Mediavaikuttamisen parhaat eurooppalaiset käytännöt 2010–2012	Lisätä nuorten mediavaikuttamista jäsenmaiden hyvien osallisuutta lisäävien käytäntöjen mallintamisen kautta sekä kehittää mediavaikuttamisen hyviä käytäntöjä. Kohde: mediavaikuttamisen organisoinnista kiinnostuneet ja sitä toteuttavat koulutus-organisaatiot toisella ja korkeasteella, kunnat, 3 sektori, järjestöt ja nuoret	On tehty vierailuja ja hyvien käytäntöjen dokumentointia sekä tehty neljään maahan kv. benchmarkkausmatka, luotu menetelmiä ja materiaaleja kuten opas ja yhteistyömalleja. On toteutettu työpajoja ja esitelty hyviä käytäntöjä sekä järjestetty seminaari mm. median kautta rakentuvan identiteetin näkyvyydestä, käynnistetty 3 pilottia sekä kehitetty mediavaikuttavuuteen liittyvää yhteistyötä.	154 aloittajaa, 154 päättänyttä, 13 muuta organisaatiota.	On saatu aikaan tuotoksina mediavaikuttamisen viikko ja päivät, aihetta käsittelevä lukion lehti, 5 työpajaa, ammattilaisten koulutus ja seminaari. Hankkeen jälkeen jäävät mediavaikuttamisen materiaalit, ohjaus- ja opetusmenetelmät, nuorten uudet taidot, mediakasvatukseen tuleminen kehittämissen piiriin (pilottina mm. lukiolaisten lehti)		Yhteistyö Varti-hankkeen työporan kanssa, Otavan opiston maahanmuuttajalinjan opiskelijoiden kanssa sekä lukion opiskeleijoiden kanssa

Julkaisusarjan nimi ja numero Raportteja 34/2014				
Vastuualue Strategia- ja aluekehitysyksikkö				
Tekijät Pitkänen Sari, Harju Henna & Spangar Timo		Julkaisuaika Toukokuu 2014		
		Kustantaja Julkaisija Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus		
		Hankkeen rahoittaja toimeksiantaja		
Julkaisun nimi Vauhdittajista vakinaiseksi toiminnaksi. Ulkoinen arviointi Etelä-Savon nuorten ESR-hankkeista.				
Tiivistelmä <p>Kuntoutussäätiön arviointi- ja koulutusyksikkö on toteuttanut Etelä-Savon ELY-keskuksen toimeksiannosta yhteistyössä Spangar Negotiationsin kanssa Etelä-Savon nuorten ESR-hankkeiden ulkoisen arvioinnin. Ulkoisen arvioinnin vastuuhenkilönä toimi Sari Pitkänen, jonka lisäksi arviointiin osallistuivat Henna Harju ja Timo Spangar. Hankkeiden tuloksia koostava ulkoinen arviointi toteutettiin keväällä 2014 rakennerahasto-ohjelmakauden 2007–2013 loppuvaiheessa. Arvioinnin kohteena oli 22 Etelä-Savossa rahoitettua nuorten ESR-hanketta, joita oli toteutettu toimintalinjoilla 1-4. Arvioinnin tehtävänä oli selvittää hankkeiden lyhytaikaisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia, alueellisen yhteistyön kehittymistä sekä esittää kehittämiskohteita uutta rakennerahasto-ohjelmakautta (2014–2020) varten. Arviointiaineistona käytettiin kirjallista ja tilastollista aineistoa kuten hankkeiden väli-, loppu-, seuranta- ja arviointiraportteja, projektipäälliköille ja projektien osatoteuttajille sekä hankkeiden taustaorganisaatioiden ja ohjausryhmän jäsenille suunnattua kyselyä, hanketoiminnan kannalta</p> <p>Ulkoes arvioinnin kehittämisehdotusten mukaan käynnistyvälle ohjelmakaudelle olisi hyödyllistä rakentaa nuorten hankkeille tavoitteellinen yhteinen sateenvarjohanke. Sateenvarjohankkeen suunnittelussa on huomioitava, että maakuntastrategian ja nuorisotakuun ympärille rakentuva tuki- ja koordinoitihanke edellyttää resursointia, tavoitteiden asettamista ja tulosten seuranta. Tämän vuoksi tarvitaan keskeisten aluekehittäjien eli ELY-keskuksen ja maakuntaliiton panostusta toiminnan koordinoimiseen, alueellisen yhteistyön kehittämiseen ja arvioinnin varmistamiseksi. Yksittäisten hankkeiden tasolla käynnistyvällä ohjelmakaudella tulee panostaa enemmän hankkeiden toteuttajaorganisaatioiden sitoutumiseen varmistamiseen sekä yhteistyön tiivistämiseen siten, että yhteistyön sijasta toiminta olisi entistä enemmän yhteiskehittämiseen perustuvaa. Yhteiskehittämisen myötä toiminta on vaikuttavampaa ja juurtumisen edellytykset ovat paremmat.</p>				
Asiasanat (YSA:n mukaan) Ulkoinen arviointi, nuoret, Euroopan sosiaalirahasto, hankkeet, alueellisuus, yhteistyö, tulokset, vaikutukset				
ISBN (painettu) 978-952-314-031-8	ISBN (PDF) 978-952-314-026-4	ISSN-L 2242-2846	ISSN (painettu) 2242-2846	ISSN (verkkojulkaisu) 2242-2854
www www.ely-keskus.fi/julkaisut www.doria.fi		URN URN:ISBN:978-952-314-026-4	Kieli Suomi	Sivumäärä 52
Julkaisun myyntijakaja Julkaisu on ladattavissa ylläolevista www-osoitteista				
Kustannuspaikka ja aika Mikkeli, toukokuu 2014			Painotalo	

RAPORTTEJA 34 | 2014

VAUHDITTAJISTA VAKINAISEKSI TOIMINNAKSI
ULKOINEN ARVIOINTI ETELÄ-SAVON NUORTEN ESR-HANKKEISTA

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Julkaisun kuvat: Stock.XCHNG

ISBN 978-952-314-031-8 (painettu)
ISBN 978-952-314-026-4 (PDF)

ISSN-L 2242-2846
ISSN 2242-2846 (painettu)
ISSN 2242-2854 (verkkajulkaisu)

URN:ISBN:978-952-314-026-4

www.ely-keskus.fi/julkaisut | www.doria.fi/ely-keskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto